

Przegląd Roczny ESM: kwestie migracji i azylu

Część II – raport krajowy
Polska 2025 r.

Niniejszy raport krajowy został opracowany przez Urząd do Spraw Cudzoziemców, pełniący funkcję koordynatora Krajowego Punktu Kontaktowego Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce (ESM Polska) i stanowi zestawienie odpowiedzi na pytania zawarte w szablonie raportu opracowanym przez Europejską Sieć Migracyjną (ESM). Raport jest zgodny ze wspólnymi wytycznymi i metodologią opracowanymi przez Europejską Sieć Migracyjną.

Europejska Sieć Migracyjna to ogólnoeuropejska sieć dostarczająca informacje na temat migracji i azylu. ESM składa się z krajowych punktów kontaktowych (KPK) w państwach członkowskich sieci ESM (państwa członkowskie UE z wyjątkiem Danii) oraz w krajach obserwatorach (NO, GE, MD, UA, ME, AM, RS, MK, AL, UK), a także z Komisji Europejskiej i jest wspierana przez dostawcę usług ESM.

OŚWIADCZENIE
Niniejszy raport został opracowany przez Krajowy Punkt Kontaktowy Europejskiej Sieci Migracyjnej w Polsce i niekoniecznie odzwierciedla opinie i poglądy Komisji Europejskiej, podmiotu świadczącego usługi na rzecz ESM ani krajowych punktów kontaktowych ESM; podmioty te nie są również związane zawartymi w nim wnioskami. Podobnie Komisja Europejska, dostawca usług ESM oraz krajowe punkty kontaktowe ESM nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Wersja elektroniczna (zarówno w języku angielskim, jak i polskim) raportu krajowego jest dostępna na stronie
https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna
w sekcji „Publikacje".

KONTAKT
Europejska Sieć Migracyjna
Krajowy Punkt Kontaktowy w Polsce
Urząd do Spraw Cudzoziemców
ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa
E-mail: esm@udsc.gov.pl
Strona internetowa: https://www.gov.pl/web/europejska-siec-migracyjna

Finansowane przez Unię Europejską

EMN Europejska Sieć Migracyjna POLSKA

URZĄD DO SPRAW CUDZOZIEMCÓW

Spis treści

Streszczenie 4
Wprowadzenie 5

1. Przegląd najważniejszych wydarzeń w dziedzinie migracji i azylu 6
2. Przegląd sytuacji w zakresie azylu i migracji 10
3. Legalna migracja 12
4. Ochrona międzynarodowa 15
5. Ochrona czasowa i inne środki podejmowane w odpowiedzi na napływ osób uciekających przed wojną w Ukrainie 17
6. Małoletni bez opieki oraz inne grupy szczególnie wrażliwe 21
7. Integracja i włączenie migrantów 23
8. Obywatelstwo i bezpaństwowość 25
9. Zarządzanie strefą Schengen oraz inne zmiany w zakresie zarządzania granicami i polityki wizowej 26
10. Migracja nieregularna 29
11. Handel ludźmi 30
12. Powroty i readmisja 36
13. Migracja i rozwój 37

Załącznik 38

Streszczenie

W ciągu ostatnich kilku lat sytuacja migracyjna w Polsce uległa znacznej zmianie, a rok 2025 charakteryzował się historycznie wysoką liczbą cudzoziemców posiadających ważne dokumenty pobytowe. Polska pozostaje krajem, w którym występuje wyjątkowo wysoka koncentracja obywateli dwóch sąsiednich państw – Ukrainy i Białorusi. Dotyczy to zarówno osób posiadających ważne uprawnienia do pobytu, jak i osób ubiegających się o zezwolenie na pobyt. Jednocześnie w 2025 r. odnotowano spadek liczby wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej w porównaniu z rokiem 2024.

Od 1 stycznia do 30 czerwca 2025 r. Polska sprawowała prezydencję w Radzie Unii Europejskiej (UE). Podjęła działania w celu wzmocnienia bezpieczeństwa i ograniczenia nadużyć związanych z wjazdem i pobytem na terytorium UE oraz w strefie Schengen, zapewnienia skutecznej ochrony granic zewnętrznych UE oraz przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym wynikającym z instrumentalizacji migracji, a także ograniczenia napływu nielegalnych migrantów do UE.

W 2025 roku miał miejsce szereg istotnych wydarzeń w dziedzinie azylu i migracji. Zmiany w przepisach wprowadziły elektroniczny system Moduł Obsługi Spraw (MOS) do rozpatrywania wniosków o zezwolenie na pobyt czasowy, pobyt stały oraz status rezydenta długoterminowego UE (od 27 kwietnia 2026 r.) oraz umożliwiły obywatelom Ukrainy objętym ochroną czasową składanie wniosków o zezwolenie na pobyt czasowy na okres 3 lat (od 5 maja 2026 r.). Przyjęto również istotne zmiany, między innymi w zakresie migracji zarobkowej oraz studentów zagranicznych, a także naukowców.

Wraz z nowelizacją ustawy o cudzoziemcach przyjęto formalną definicję pojęcia „instrumentalizacji". Działania podjęte przez Białoruś doprowadziły do wprowadzenia czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową, stosowanego na granicy państwowej z Republiką Białorusi. Ponadto ogłoszono czasowy zakaz przebywania na wyznaczonym obszarze strefy przygranicznej na granicy państwowej między Polską a Białorusią oraz kontynuowano dalsze inwestycje mające na celu wzmocnienie bezpieczeństwa granicznego. Ponadto, w związku z utrzymującą się presją migracyjną na granicy wewnętrznej z Republiką Litewską i Republiką Federalną Niemiec, podjęto decyzję o ponownym wprowadzeniu tymczasowych kontroli na tych granicach.

W 2025 roku wprowadzono zmiany w przepisach dotyczących ochrony czasowej, obejmujące weryfikację tożsamości osób objętych tą ochroną, dodatkowe wyjaśnienia dotyczące opieki prawnej, a także ich praw i dostępu do podstawowych usług. Inne istotne rozwiązania wprowadzone w 2025 r. w Polsce dotyczyły ram przyjmowania uchodźców, małoletnich bez opieki, łączenia rodzin, integracji, nabywania obywatelstwa, udziału Polski w wielkoskalowych systemach informatycznych UE, zwalczania handlu ludźmi oraz polityki powrotowej.

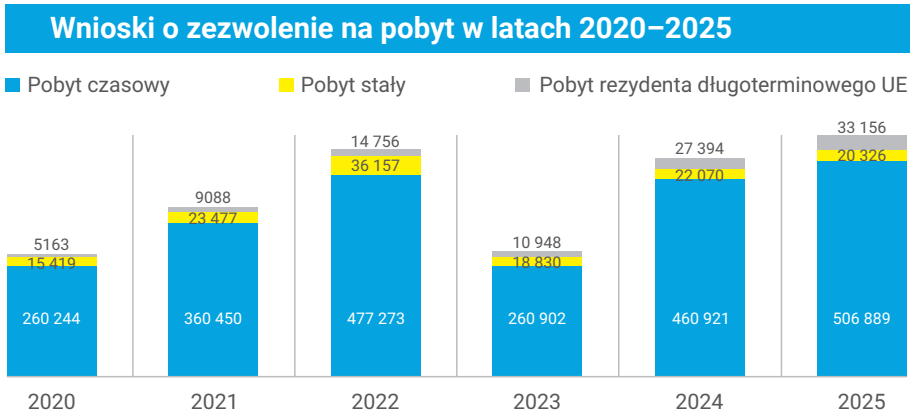
Wprowadzenie

Zgodnie z art. 9 ust. 1 decyzji Rady 2008/381/WE ustanawiającej Europejską Sieć Migracyjną każdy krajowy punkt kontaktowy ESM ma obowiązek przedłożyć roczny raport opisujący sytuację w zakresie migracji i azylu oraz zmiany w tym zakresie w danym państwie członkowskim, a także dane statystyczne.

Przegląd Roczny ESM dotyczący migracji i azylu składa się z dwóch części oraz Załącznika Statystycznego (oddzielna publikacja). Część I oraz załącznik statystyczny mają na celu przekazanie decydentom, a także szerszemu gronu odbiorców informacji na temat sytuacji w poszczególnych państwach członkowskich ESM i krajach obserwatorach. Część II jest natomiast skierowana do odbiorców zainteresowanych szerszym przeglądem sytuacji w zakresie azylu i migracji w poszczególnych państwach członkowskich ESM – w tym przypadku w Polsce. Raport krajowy ma strukturę pozwalającą na przedstawienie ogólnego zarysu wszystkich aspektów migracji i azylu w Polsce, obejmującą okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2025 r. Składa się z 13 rozdziałów oraz załącznika.

1. Przegląd najważniejszych wydarzeń w dziedzinie migracji i azylu

W ciągu ostatnich sześciu lat Polska przekształciła się z kraju o stosunkowo niewielkiej presji migracyjnej w jeden z głównych krajów przyjmujących w Unii Europejskiej. W latach 2020–2025 odnotowano bezprecedensową dynamikę napływu cudzoziemców, spowodowaną przede wszystkim konfliktami zbrojnymi w regionie oraz rosnącym zapotrzebowaniem na rynku pracy. W ciągu zaledwie pięciu lat liczba wniosków o zezwolenia na pobyt podwoiła się, wzrastając z 280 000 w 2020 r. do około 560 000[1] w 2025 r. W całym analizowanym okresie zatrudnienie stanowiło podstawę około 75% wszystkich wniosków o zezwolenie na pobyt czasowy.

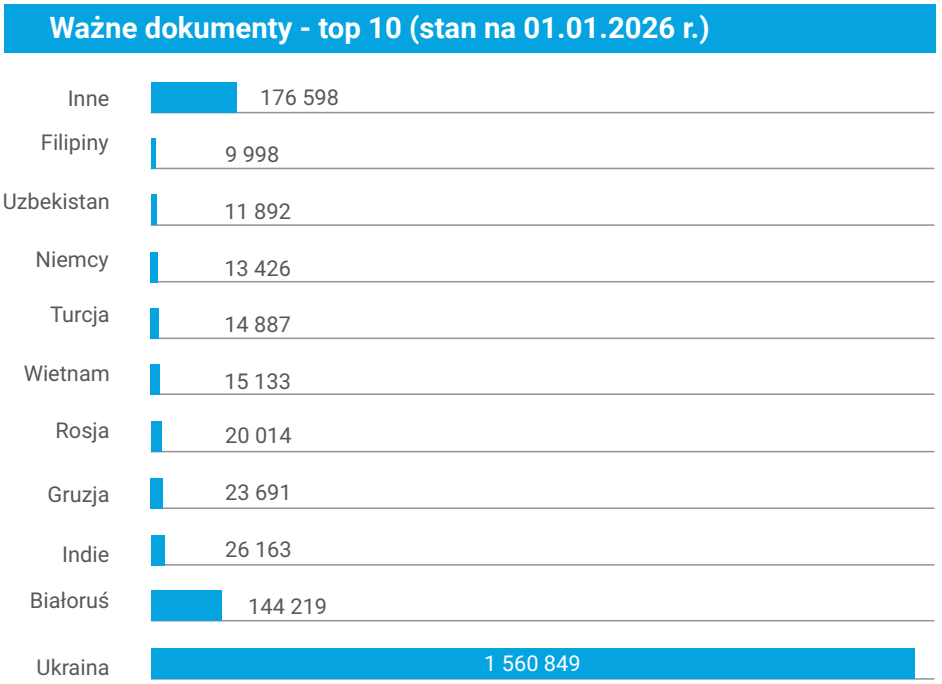
Ważne zezwolenia na pobyt

Liczba cudzoziemców posiadających ważne dokumenty pobytowe w Polsce osiągnęła historyczny rekord wynoszący **2 017 000** pod koniec 2025 r. Oznacza to wzrost o 42 000 (+2%) w porównaniu z początkiem poprzedniego roku oraz wzrost o około 400% w stosunku do 2020 r. Polska pozostaje krajem, w którym odnotowuje się wyjątkowo wysoką koncentrację obywateli dwóch sąsiednich państw, którzy łącznie stanowią 84% wszystkich cudzoziemców posiadających ważne prawo pobytu. Chociaż w podziale według narodowości nadal dominują kraje sąsiednie, obserwuje się w nim ciągłą dywersyfikację:

- **Ukraina** 1 600 000 osób (77% ogółu),
- **Białoruś** 144 000 osób (7% ogółu).

Kolejne miejsca zajmują obywatele Indii (26 000), Gruzji (24 000), Rosji (20 000), Wietnamu i Turcji (po 15 000), Niemiec (13 000), Uzbekistanu (12 000) oraz Filipin (10 000). Pomimo przytłaczającej przewagi liczebnej obywateli Ukrainy i Białorusi obecność Indii, Uzbekistanu i Filipin w pierwszej dziesiątce stanowi wyraźny znak istotnych zmian strukturalnych. Tendencja ta świadczy o rosnącym znaczeniu aktywnego pozyskiwania pracowników z rynków pracy spoza Europy, co staje się coraz bardziej niezbędne w obliczu pogłębiającego się niedoboru siły roboczej w polskiej gospodarce.

[1] Dane liczbowe zawarte w tekście głównym zostały zaokrąglone w celu ułatwienia odczytania trendów. Dokładne wartości są przedstawione na odpowiednich wykresach.

Wnioski o udzielenie zezwolenia na pobyt

W 2025 r. urzędy wojewódzkie otrzymały łącznie 560 000 wniosków o wydanie zezwolenia na pobyt (czasowy i stały, oraz statusu rezydenta długoterminowego UE). Jeśli chodzi o obywatelstwo wnioskodawców, nadal dominowali **obywatele Ukrainy**, stanowiąc **58% ogółu (326 800),** choć ich odsetek ulegał wahaniom w ostatnich latach (odnotowano znaczny spadek w porównaniu z 73% w 2020 r.). Ten spadek procentowy nie wynika z mniejszej liczby wniosków, lecz z coraz większej różnorodności narodowości migrantów.

Kolejne grupy obejmują obywateli:

- **Białoruś** (9%, 52 300) – utrzymuje stabilną drugą pozycję, odnotowując znaczny wzrost w porównaniu z 13 500 w 2020 roku.
- **Kolumbia** (4%, 23 000) – istotne zjawisko roku 2025, dzięki aktywnej rekrutacji pracowników z Ameryki Łacińskiej państwo to znalazło się w pierwszej trójce grup narodowościowych.
- **Gruzja** (4%, 20 600) i **Indie** (3%, 18 800) – oba kraje od kilku lat notują niezmiennie wysoką reprezentację w statystykach dotyczących migracji zarobkowej.

Największym zainteresowaniem cieszą się wnioski o zezwolenie na pobyt czasowy – w 2025 r. złożono ich 507 000. Podział według celu pobytu przedstawia się następująco:

- zatrudnienie: 74%
- łączenie rodzin: 17%
- edukacja: 3%
- inne podstawy: 6%

Najważniejszą zmianą jakościową w ostatnich latach było to, że status rezydenta długoterminowego UE przewyższył liczbę osób posiadających prawo stałego pobytu. W 2025 r. tendencja ta uległa nasileniu (33 200 zezwoleń na pobyt długoterminowy w UE w porównaniu z 20 000 zezwoleń na pobyt stały), co świadczy o tym, że imigranci (głównie z Ukrainy i Białorusi) w coraz większym stopniu postrzegają Polskę jako punkt wyjścia do długoterminowej integracji ze strukturami UE.

Liczba rejestracji pobytu obywateli UE systematycznie rosła, osiągając w 2025 r. poziom 7 800. Obywatele Rumunii, Niemiec i Włoch najczęściej zgłaszali swoje miejsce zamieszkania w Polsce, co stanowiło około 40% wszystkich zgłoszeń w UE. Znaczną część stanowią również obywatele Bułgarii, Francji i Hiszpanii.

Decyzje w sprawie zezwoleń na pobyt

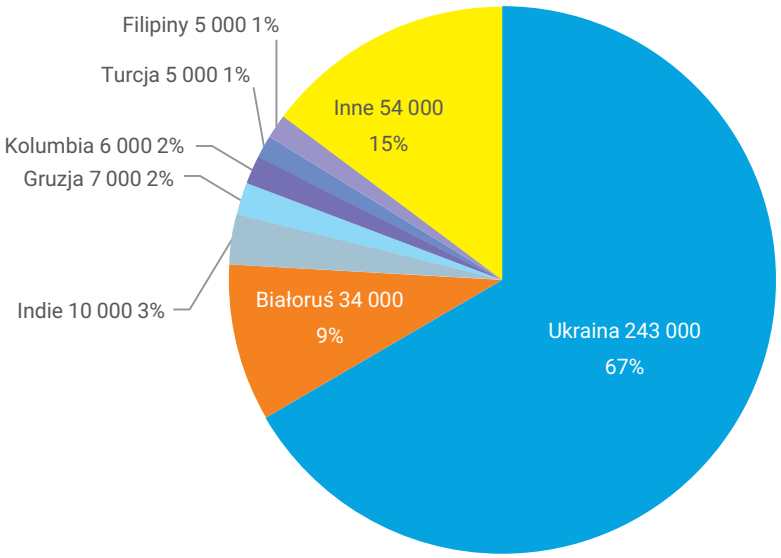
W pierwszej instancji wydano prawie 411 000 orzeczeń, z czego 88% miało charakter pozytywny, 8% – negatywny, a 4% zakończyło się umorzeniem postępowania. Kolejne 52 000 wniosków pozostało bez rozpatrzenia. Spośród prawie 364 000 pozytywnych decyzji 90% dotyczyło pobytu czasowego (prawie 329 000), 6% – pobytu rezydenta długoterminowego UE (19 400), a 4% – pobytu stałego (16 000).

Obywateli Ukrainy dotyczyły 243 000 wszystkich wydanych zezwoleń na pobyt. Oprócz Ukrainy najwięcej pozytywnych decyzji wydano obywatelom:

- Białorusi (34 000)
- Indii (10 000)
- Gruzji (7 000)
- Kolumbii (6 000)
- Turcji i Filipin (po 5 000)

Odmowy wydania zezwolenia najczęściej dotyczyły obywateli Ukrainy (5 000), Białorusi (4 000), Gruzji (3 000), a także Turcji, Uzbekistanu, Indii i Wietnamu (po 2 000).

Zezwolenia na pobyt wydane w 2025 r.

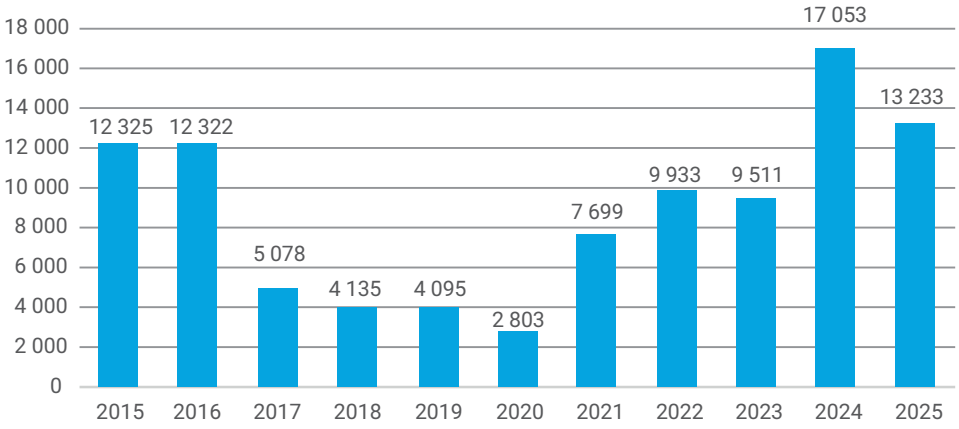

Ochrona międzynarodowa

Dane z 2025 r. wskazują, że liczba osób ubiegających się o ochronę międzynarodową (13 200) spadła o prawie jedną czwartą w porównaniu z rokiem 2024 (17 000). Spadek ten wynikał przede wszystkim z mniejszej liczby wnioskodawców z Białorusi, a także z Erytrei, Somalii, Etiopii, Syrii i Rosji.

Wnioski o udzielenie ochrony międzynarodowej złożyli obywatele 89 krajów. Głównymi krajami pochodzenia tych wnioskodawców były jednak Ukraina (7 008), Białoruś (2 995), Rosja (628), Tadżykistan (260) i Afganistan (237). Warto zauważyć, że obywatele trzech krajów, które znalazły się na czołowych miejscach, złożyli 80% wszystkich wniosków.

Osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową w Polsce w latach 2015–2025

W 2025 r. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców (UdSC) wydał 10 500 decyzji dotyczących ochrony międzynarodowej, w tym 3 700 pozytywnych: 300 przypadków przyznania statusu uchodźcy oraz 3 400 przypadków przyznania ochrony uzupełniającej. Ponadto wydano prawie 4 000 decyzji odmownych i zamknięto blisko 3 000 postępowań.

Status uchodźcy przyznano przede wszystkim obywatelom Białorusi (147), Rosji (55), Afganistanu (21), Iranu (14) i Turcji (13). Ochronę uzupełniającą przyznawano najczęściej obywatelom Białorusi (1 587) i Ukrainy (1 520), a także Etiopii (68), Rosji (30) i Sudanu (26). Odmowne decyzje wydano wobec 3 917 cudzoziemców – głównie z Ukrainy (2 845), Rosji (368), Białorusi (112), Tadżykistanu (56) i Gruzji (53).

Ponadto umorzono postępowania wobec 2 898 osób (w tym 985 obywateli Ukrainy, 180 obywateli Białorusi, 168 obywateli Etiopii, 160 obywateli Rosji oraz 129 obywateli Tadżykistanu). Etiopia zajęła czwarte miejsce wśród krajów o największej liczbie orzeczeń (238 orzeczeń), co wynikało przede wszystkim z wyjątkowo wysokiego wskaźnika umorzeń, stanowiących 71% wszystkich rozstrzygnięć dotyczących osób tej narodowości.

Liczba osób ubiegających się o ochronę międzynarodową była o 20% wyższa od liczby wydanych decyzji. W 2025 r. ogólny wskaźnik uznawalności wyniósł 48%.

Podział według krajów pochodzenia przedstawiał się następująco: 99% w przypadku Etiopii, 94% w przypadku Białorusi, 51% w przypadku Afganistanu, 35% w przypadku Ukrainy, 20% w przypadku Tadżykistanu i 19% w przypadku Rosji. Na dzień 1 stycznia 2026 r. liczba spraw oczekujących na rozpatrzenie wynosił 8 900, a średni czas rozpatrywania sprawy – 202 dni.

Ochrona czasowa

Od wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie (24 lutego 2022 r.) do końca 2025 r. system ochrony czasowej w Polsce objął bezprecedensową liczbę osób. W urzędach gminnych zarejestrowano łącznie 2 110 000 cudzoziemców. Na dzień 31 grudnia 2025 r. 966 000 obywateli Ukrainy posiadało ważny status ochrony czasowej. Profil demograficzny tej grupy wykazuje znaczną polaryzację pod względem rozkładu płci i wieku: kobiety stanowią 58% ogółu (564 000), a ich udział wzrasta do 69% w populacji osób dorosłych. Co więcej, co drugi zarejestrowany obywatel Ukrainy jest osobą małoletnią.

Tylko w 2025 r. do rejestru PESEL wpisano 152 703 nowe osoby, z czego 99,88% (152 500) stanowili obywatele Ukrainy. Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców wydał kolejne 25 zaświadczeń o ochronie czasowej. Oprócz Ukraińców głównymi beneficjentami tego systemu ochrony pozostają obywatele Rosji, Mołdawii, Białorusi i Gruzji.

2. Przegląd sytuacji w zakresie azylu i migracji

Od 1 stycznia do 30 czerwca 2025 r. Polska sprawowała prezydencję w Radzie Unii Europejskiej.

W dziedzinie migracji i azylu polska prezydencja kontynuowała działania zapoczątkowane w konkluzjach Rady Europejskiej z października 2024 r. Przywódcy UE jednoznacznie opowiedzieli się za koniecznością zapewnienia skutecznej ochrony granic zewnętrznych UE oraz przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym wynikającym z wykorzystywania migracji do celów politycznych. W związku z tym Rada, z inicjatywy polskiej prezydencji, wielokrotnie poruszała kwestię instrumentalizacji migracji.

W ramach mechanizmu koordynacji operacyjnej w zakresie wymiaru zewnętrznego migracji (MOCADEM) Komisja opracowała wspólne komunikaty dotyczące wykorzystywania migrantów jako broni przez reżimy białoruski i rosyjski oraz zaproponowała skoordynowane podejście do współpracy z Etiopią i Somalią, które są jednymi z głównych krajów pochodzenia migrantów próbujących nielegalnie przekroczyć wschodnią część zewnętrznej granicy UE.

Działania ministrów spraw wewnętrznych skupiały się również na innowacyjnych rozwiązaniach mających na celu zapewnienie skutecznej ochrony granic oraz powstrzymanie nielegalnej migracji do UE. Rada UE rozpoczęła prace nad wnioskami w tej dziedzinie, w tym nad wnioskiem Komisji Europejskiej dotyczącym nowego wspólnego europejskiego systemu powrotów, opublikowanym 11 marca 2025 r., a także nad wnioskami dotyczącymi wykazu bezpiecznych krajów pochodzenia oraz przeglądu koncepcji bezpiecznego kraju trzeciego. Rozwiązania te przyczynią się do zwiększenia skuteczności i trwałości działań związanych z powrotem migrantów przebywających w UE nielegalnie, m.in. poprzez harmonizację przepisów dotyczących współpracy i wymiany informacji oraz przeniesienie niektórych procedur azylowych poza terytorium UE.

Prezydencja prowadziła działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa oraz ograniczenie nadużyć związanych z wjazdem i pobytem na terytorium UE oraz w strefie Schengen. Aby zapewnić wiarygodne dane dotyczące wjazdów, wyjazdów i odmowy wjazdu, osiągnięto porozumienie z Parlamentem Europejskim w sprawie stopniowego wdrażania Systemu Wjazdu/Wyjazdu (Entry/Exit System, EES). Umożliwi to skuteczną identyfikację cudzoziemców, zwalczanie oszustw związanych z tożsamością oraz zapewni państwom członkowskim dostęp w czasie rzeczywistym do danych osobowych obywateli państw trzecich, historii ich podróży oraz informacji o tym, czy przestrzegają oni dozwolonego okresu pobytu w strefie Schengen.

Prezydencja zorganizowała serię spotkań w ramach negocjacji dotyczących projektu rozporządzenia w sprawie ustanowienia Unijnej Puli Talentów. Osiągnięto porozumienie z Parlamentem Europejskim w sprawie niektórych przepisów rozporządzenia, takich jak te dotyczące struktury unijnej puli talentów, w tym krajowych punktów kontaktowych, oraz wykazu zawodów, w których występuje niedobór pracowników i w ramach których można rekrutować kandydatów do pracy.

W kontekście ograniczania napływu nielegalnych migrantów do UE prezydencja wznowiła również zawieszone prace nad projektem rozporządzenia w sprawie środków wobec przewoźników, którzy ułatwiają handel ludźmi lub przemyt migrantów w związku z nielegalnym wjazdem na terytorium Unii Europejskiej lub zajmują się takim handlem lub przemytem. Przyjęto raport z postępów prac.

Z okazji 40. rocznicy podpisania Układu z Schengen, która przypadała w trakcie polskiej prezydencji, opracowano Deklarację z Schengen. W tekście skupiono się na długoterminowych celach strefy Schengen, kładąc nacisk na zasadę swobodnego przepływu osób przy jednoczesnym reagowaniu na zagrożenia dla bezpieczeństwa. Ponadto priorytety strefy Schengen uzgodnione przez ministrów na kolejny cykl posiedzeń Rady Schengen obejmowały kluczowe kwestie z punktu widzenia priorytetów prezydencji: bezpieczeństwo wewnętrzne, odporność granic zewnętrznych oraz powroty.

W kontekście uchodźców wojennych z Ukrainy przebywających w UE podjęto działania mające na celu wypracowanie najbardziej odpowiednich rozwiązań dotyczących przyszłości ochrony czasowej w UE. Podczas posiedzenia Rady w czerwcu 2025 r. ministrowie osiągnęli porozumienie polityczne w sprawie przedłużenia czasowej ochrony dla uchodźców wojennych z Ukrainy do marca 2027 r., z uwzględnieniem możliwości skrócenia okresu obowiązywania tego środka. Równolegle podjęto prace nad strategią mającą na celu skoordynowane wycofanie tej grupy z systemu ochrony czasowej.

W 2025 r. przyjęto i wprowadzono w życie dwa istotne akty prawne – nowelizacje ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o ochronę międzynarodową, co miało znaczący wpływ na krajowe ramy prawne w zakresie migracji i azylu.

Przepisy wprowadzone ustawą z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, które weszły w życie z dniem 1 czerwca 2025 r., uchyliły art. 76 i 78 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej[2]. Zmiana ta zniosła podstawę prawną do cofania pomocy społecznej w przypadkach agresywnego zachowania w ośrodkach recepcyjnych oraz wprowadziła w życie wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Celem tej poprawki było zapewnienie zgodności z prawem UE oraz wzmocnienie gwarancji prawnych dla wnioskodawców w zakresie zaspokajania podstawowych potrzeb.

Z kolei przepis przyjęty ustawą z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[3] wprowadził szersze zmiany w systemie przyjmowania cudzoziemców. Chociaż przepisy te zostały przyjęte w 2025 r., miały one wejść w życie 1 stycznia 2026 r. Nowelizacja doprecyzowała ramy prawne regulujące dostęp do pomocy społecznej i opieki medycznej, wyjaśniła zasady przyznawania uprawnień oraz zwiększyła pewność prawną. W szczególności wyjaśniono w nim negatywne kryteria kwalifikacyjne oraz określono podstawy zawieszenia warunków przyjmowania, dostosowując przepisy mające zastosowanie do wnioskodawców przebywających poza ośrodkami recepcyjnymi, w tym zabezpieczenia dla osób wymagających szczególnej troski. Ponadto określono w nim warunki przyznania świadczenia pieniężnego pokrywającego koszty utrzymania poza ośrodkiem recepcyjnym, związane z agresywnym zachowaniem wobec osób przebywających w ośrodku, co stanowi w rzeczywistości uzupełnienie zmian wprowadzonych przez wspomnianą pierwszą nowelizację.

Wspomniane powyżej zmiany miały na celu unowocześnienie i usystematyzowanie ram dotyczących przyjmowania uchodźców poprzez wprowadzenie jaśniejszych i bardziej spójnych przepisów w obszarze zapewniania materialnych warunków przyjmowania oraz pomocy medycznej. Jednym z głównych celów było zapewnienie proporcjonalności i pewności prawnej w decyzjach dotyczących dostępu do pomocy w ramach systemu przyjmowania, przy jednoczesnym wzmocnieniu zdolności organów do skutecznego zarządzania systemami recepcyjnymi.

Czynnikiem napędzającym te zmiany była również konieczność wykorzystania doświadczeń operacyjnych zgromadzonych od 2022 r., usunięcia zidentyfikowanych luk prawnych i organizacyjnych w systemie przyjmowania uchodźców oraz zapewnienia zgodności z ewoluującymi standardami i orzecznictwem UE. Dodatkowymi czynnikami były kwestie związane z długoterminowymi skutkami finansowymi i administracyjnymi polityki przyjmowania uchodźców, a także konieczność wzmocnienia gotowości i odporności krajowego systemu recepcji uchodźców.

2 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.
3 Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.

3. Legalna migracja

Jednym z najważniejszych wydarzeń w dziedzinie legalnej migracji były zmiany prawne w ustawie o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustawach[4], które wprowadziły obowiązkowy system elektroniczny Moduł Obsługi Spraw (MOS) służący do składania wniosków o zezwolenie na pobyt czasowy, pobyt stały oraz status rezydenta długoterminowego UE. Ustawa przewidywała stopniowe wejście w życie, w tym przepisy, które zaczęły obowiązywać w dniu wskazanym w ministerialnym ogłoszeniu o gotowości technicznej, tj. 27 kwietnia 2026 r. System MOS umożliwia również obywatelom Ukrainy objętym ochroną czasową składanie wniosków o 3-letnie zezwolenie na pobyt czasowy począwszy od 4 maja 2026 r.

Zmiany mają na celu wyeliminowanie działalności nieuczciwych pośredników i przedstawicieli, szybsze i skuteczniejsze wykrywanie fikcyjnych wniosków, skrócenie czasu rozpatrywania wniosków oraz zmniejszenie obciążeń administracyjnych, usprawnienie wymiany informacji między władzami regionalnymi a Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) oraz umożliwienie sporządzania dokładniejszych raportów statystycznych. Jest to krok w kierunku cyfryzacji procedur związanych z legalnym pobytem oraz poprawy dostępności i efektywności tych procedur.

Migracja związana z pracą

Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzenia pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej[5] wprowadziła szereg zmian w zakresie migracji zarobkowej. Ustawa ta zastąpiła ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy i weszła w życie 1 czerwca 2025 r.

Najważniejsze wprowadzone przepisy:

- zaostrzenie kar za nielegalne zatrudnianie (obecnie: od 3 000 do 50 000 PLN);
- nowe podstawy odmowy wydania zezwoleń na pracę;
- cyfryzacja procedur;
- elastyczna procedura umożliwiająca ograniczenie dostępu do lokalnych rynków pracy (zamiast testów rynku pracy);
- ograniczenia dotyczące możliwości podejmowania pracy przez cudzoziemców na podstawie wizy turystycznej, wizy wydanej w celu odwiedzenia rodziny lub przyjaciół, wiz tranzytowych, wiz medycznych oraz wiz wydanych przez inne państwa strefy Schengen;
- możliwość przeprowadzania przez Straż Graniczną kontroli legalności zatrudnienia bez uprzedniego powiadamiania danego podmiotu oraz nakładania grzywien w wysokości do 10 000 PLN;
- obowiązek, aby agencje pracy działały na rynku przez co najmniej 2 lata, posiadały siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz prowadziły ewidencję pracowników w tej lokalizacji;
- nowe podstawy odmowy wydania zezwolenia na pracę lub rejestracji oświadczenia o powierzeniu pracy, w tym przypadek, w którym wniosek został złożony pod fałszywym pretekstem;
- przepisy dotyczące programów integracyjnych dla pracowników zagranicznych.

Celem wyżej wymienionych zmian było kompleksowe uregulowanie kwestii przyznawania cudzoziemcom dostępu do rynku pracy w nowej, odrębnej ustawie. Wcześniej przepisy określające warunki dostępu cudzoziemców do rynku pracy były wielokrotnie zmieniane i uzupełniane, co utrudniało ich stosowanie.

Ponadto miało to na celu dostosowanie migracji ekonomicznej do rzeczywistych potrzeb polskiego rynku pracy oraz wyeliminowanie nadużyć związanych z dostępem cudzoziemców do polskiego rynku pracy. Wzrost liczby postępowań spowodował wydłużenie czasu oczekiwania na ich zakończenie, co doprowadziło do wprowadzenia nowych przepisów mających na celu uproszczenie i przyspieszenie procedur.

Jeśli chodzi o czynniki, które stały się motorem tych zmian, to były to między innymi: potrzeba zwiększenia przejrzystości systemu, wyeliminowania wątpliwości interpretacyjnych, ograniczenia

4 Ibidem

5 Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp: 7 maja 2026 r.

ryzyka stosowania nieformalnych praktyk przez cudzoziemców i pracodawców, zaostrzenia zasad zatrudniania cudzoziemców w zakresie przydzielania pracy oraz kierowania cudzoziemców do pracy za pośrednictwem agencji zatrudnienia, wzmocnienia ochrony uczciwej konkurencji na rynku pracy oraz ochrony praw pracowników.

Poprzednie przepisy dotyczące wydawania zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o powierzeniu pracy cudzoziemcowi były na szeroką skalę nadużywane. Często zdarzało się, że podmiot ubiegający się o zezwolenie na pracę nie zamierzał zatrudnić cudzoziemca, a jedynie wydać mu dokument potwierdzający cel i warunki jego pobytu, zazwyczaj w zamian za wysoką opłatę.

Jednocześnie do Polski przybywa znaczna liczba migrantów zarobkowych, co wiąże się z takimi zagrożeniami, jak wypieranie lokalnych pracowników z rynku pracy, obniżanie wynagrodzeń, wyzysk pracowników zagranicznych, rozwój tzw. szarej strefy oraz handel ludźmi.

Wysoko wykwalifikowani pracownicy oraz pracownicy przeniesieni w ramach tej samej grupy kapitałowej

W dniu 24 kwietnia 2025 r. przyjęto nowelizację ustawy o cudzoziemcach,[6] dostosowującą polskie przepisy do postanowień dyrektywy UE w sprawie Niebieskiej Karty (UE) 2021/1883 dotyczącej warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji, która weszła w życie 1 czerwca 2025 r.

Prawo UE nakłada na państwa członkowskie obowiązek wprowadzenia rozwiązań prawnych dotyczących warunków wjazdu, uprawnień oraz wydawania zezwoleń na pobyt w celu zatrudnienia obywateli państw trzecich na stanowiskach wymagających wysokich kwalifikacji w ramach programu „Niebieskiej Karty" UE. Dotyczy to również warunków wjazdu i pobytu, a także praw członków ich rodzin. Dyrektywa reguluje również prawo posiadaczy Niebieskiej Karty UE do korzystania z mobilności krótkoterminowej i długoterminowej w innym państwie członkowskim niż to, które jako pierwsze wydało Niebieską Kartę. Mobilność krótkoterminowa umożliwia posiadaczowi Niebieskiej Karty UE pobyt w innym państwie członkowskim UE przez okres do 90 dni w dowolnym okresie 180 dni w celu wykonywania działalności zawodowej.

Inni pracownicy otrzymujący wynagrodzenie

W związku z obecną sytuacją w stosunkach między Polską a Gruzją, a także nadużyciami przepisów migracyjnych ze strony niektórych obywateli Gruzji, wydano nowe rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2025 r. w sprawie państw, których obywateli mogą dotyczyć oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi oraz niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową[7]. W porównaniu z poprzednim rozporządzeniem dotyczącym tej kwestii – wykluczało ono obywateli Gruzji z listy państw, których może dotyczyć ta procedura. Lista obejmuje obecnie Armenię, Białoruś, Mołdawię i Ukrainę.

Obywatele Gruzji, którzy w momencie wejścia w życie niniejszego dekretu byli zatrudnieni na podstawie oświadczenia, mogą kontynuować zatrudnienie do dnia wskazanego w oświadczeniu.

Studenci i naukowcy

Zmiany dotyczące studentów i naukowców zostały wprowadzone ustawą z dnia 4 kwietnia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej[8]. Weszła ona w życie 1 czerwca 2025 roku.

W ostatnich latach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zaobserwowano zjawisko nadużywania uproszczonej procedury rekrutacji na studia oraz uzyskiwania wizy krajowej w celu podjęcia studiów przez cudzoziemców, których rzeczywistym celem wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mogło być podjęcie pracy lub emigracja do innych państw strefy Schengen. Niektóre uczelnie wyższe

6 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.
7 Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 listopada 2025 r. w sprawie państw, których obywateli mogą dotyczyć oświadczenia o powierzeniu pracy cudzoziemcowi oraz niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową, dostęp: 18 maja 2026 r.
8 Ustawa z dnia 4 kwietnia 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu wyeliminowania nieprawidłowości w systemie wizowym Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp: 18 maja 2026 r.

przyjmowały studentów z państw o podwyższonym ryzyku migracji, mimo że – w ocenie konsulów rozpatrujących wnioski o wizę krajową w celu podjęcia studiów – poziom ich wiedzy i biegłości w języku wykładowym nie pozwalał na rozpoczęcie studiów na wybranym kierunku.

W związku z tym wspomniana ustawa wprowadziła między innymi następujące zmiany:

- zapewnienie ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych oraz konsulom dostępu do systemów informatycznych zawierających rejestr studentów, oraz rejestr osób ubiegających się o stopień doktora;
- utworzenie rejestru cudzoziemców przyjętych na studia i do szkół doktorskich,
- wprowadzenie zmian w przepisach dotyczących wydawania cudzoziemcom wiz krajowych w celu podjęcia studiów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także w systemach wydawania cudzoziemcom zezwoleń na pobyt czasowy w celu podjęcia studiów oraz korzystania z programu mobilności studenckiej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- zmiana obowiązującego systemu zatwierdzania jednostek prowadzących studia w celu przyjmowania cudzoziemców na studia lub umożliwiania im kontynuowania nauki oraz ustanowienie limitu liczby cudzoziemców studiujących w danej uczelni wyższej;
- ustanowienie nowego systemu rekrutacji na studia pierwszego stopnia oraz jednolite studia magisterskie dla cudzoziemców.

Ponadto, w odniesieniu do studiów doktoranckich i naukowców, zgodnie z nowymi przepisami wnioski o wydanie wizy krajowej rozpatrywane są z uwzględnieniem pierwszeństwa cudzoziemców przyjętych do szkoły doktorskiej lub uczestniczących w prowadzeniu działalności naukowej w akademickich uczelniach wyższych, instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk (PAN) lub instytutach badawczych, o ile udział ten wiąże się z koniecznością prowadzenia prac badawczych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Pierwsze zezwolenie na pobyt czasowy w celu podjęcia nauki w szkole doktorskiej wydaje się cudzoziemcowi podejmującemu naukę w szkole doktorskiej na okres 2 lat i 6 miesięcy. Celem tych zmian było uproszczenie procedury wydawania wiz krajowych cudzoziemcom przyjętym do szkoły doktorskiej lub uczestniczącym w prowadzeniu działalności naukowej, a także procedury wydawania zezwolenia na pobyt czasowy w celu podjęcia nauki w szkole doktorskiej. Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw wprowadziła również zasadę pierwszeństwa w rozpatrywaniu wniosków o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy dla cudzoziemców przyjętych do szkół doktorskich lub uczestniczących w działalności naukowej w jednostkach akademickich, instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk lub instytutach badawczych, począwszy od dnia 27 kwietnia 2026 r.

Łączenie rodzin

Na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2025 r. zmieniającej ustawę o cudzoziemcach oraz niektóre inne ustawy[9] wprowadzono szczegółowe przepisy dotyczące udzielania zezwolenia na pobyt czasowy w celu łączenia rodzin członkom rodzin posiadaczy Niebieskiej Karty UE.

Celem była transpozycja do polskiego prawa przepisów Dyrektywy (UE) 2021/1883 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 października 2021 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji oraz uchylającej dyrektywę Rady 2009/50/WE (Dz. Urz. UE L 382/1 z 28.10.2021 r., s. 1). Niniejsza dyrektywa zastępuje Dyrektywę Rady 2009/50/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie warunków wjazdu i pobytu obywateli państw trzecich w celu podjęcia pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji.

Informacje na temat dróg oraz warunków legalnej migracji

W oparciu o dotychczasowe doświadczenia platformy „Zielona Linia”[10] w zakresie udzielania wsparcia cudzoziemcom, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego+ powstała nowa wielokanałowa platforma pod nazwą „Working and living in Poland”. Platforma ta została stworzona jako scentralizowane centrum, w którym obywatele państw trzecich mogą znaleźć rzetelne i wyczerpujące informacje dotyczące warunków życia i pracy w Polsce. Ponadto system umożliwia użytkownikom bezpośredni kontakt z doradcami przez telefon lub czat na żywo.

9 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.
10 Zielona Linia, dostęp: 18 maja 2026 r.

4. Ochrona międzynarodowa

Rok 2025 przyniósł nowe, nadrzędne i przekrojowe zmiany w dziedzinie ochrony międzynarodowej. Nowelizacja ustawy z dnia 21 lutego 2025 r. o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej[11] miała na celu ustanowienie instrumentów prawnych zapobiegających destabilizacji sytuacji wewnętrznej w Polsce i innych państwach członkowskich UE, wynikającej ze sztucznie wywołanej presji migracyjnej ze strony państw trzecich graniczących z Polską lub innych wrogich podmiotów. Przepisy te stanowią bezpośrednią reakcję na instrumentalizację migracji, do której od lipca 2021 r. uciekają się władze białoruskie we współpracy z reżimem rosyjskim oraz międzynarodowymi sieciami przestępczymi organizującymi nielegalny przemyt migrantów do krajów UE i czerpiącymi zyski z handlu ludźmi. To samo zjawisko nadal dotyka inne państwa członkowskie UE sąsiadujące z Białorusią (Litwę i Łotwę), a także Estonię i Finlandię na ich granicach z Federacją Rosyjską.

Wspomniana ustawa wprowadziła kilka kluczowych rozwiązań:

Po pierwsze, ustanowiono formalną definicję pojęcia „instrumentalizacji", rozumianej jako działanie podejmowane przez państwo graniczące z Rzeczpospolitą Polską lub inny podmiot, mające na celu umożliwienie cudzoziemcom przekroczenia granicy zewnętrznej z naruszeniem prawa. Dotyczy to w szczególności przypadków przemocy wobec funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz żołnierzy Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej chroniących tę granicę, a także działań związanych z niszczeniem infrastruktury granicznej, które mogą destabilizować sytuację wewnętrzną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Po drugie, ustanowiono łączne warunki czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową, a mianowicie:

- proces instrumentalizacji trwa;
- działania podejmowane w ramach instrumentalizacji stanowią poważne i realne zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub bezpieczeństwa publicznego;
- wprowadzenie takiego ograniczenia jest bezwzględnie konieczne w celu wyeliminowania zagrożenia dla bezpieczeństwa lub społeczeństwa, a środki alternatywne uznaje się za niewystarczające do jego złagodzenia.

Czasowe ograniczenie prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową może zostać wprowadzone na mocy rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Rozporządzenie określa okres obowiązywania ograniczenia oraz odcinek granicy, na którym jest ono stosowane. Składając taki wniosek, minister właściwy do spraw wewnętrznych musi poinformować komisję Sejmu (izby niższej parlamentu) właściwą do spraw wewnętrznych (obecnie Komisję Administracji i Spraw Wewnętrznych) najpóźniej następnego dnia po złożeniu wniosku. Okres obowiązywania ograniczenia wprowadzonego rozporządzeniem nie może przekraczać 60 dni. Jeżeli przyczyny jego wprowadzenia nadal występują, może ono zostać przedłużone na czas określony nie dłuższy niż 60 dni, po uzyskaniu zgody Sejmu, również na mocy rozporządzenia Rady Ministrów. Ograniczenie to nie dotyczy niektórych grup szczególnie wrażliwych, np. kobiet w ciąży, małoletnich bez opieki oraz osób wymagających specjalnego traktowania.

W dniu 27 marca 2025 r. rozporządzeniem Rady Ministrów wprowadzono 60-dniowe czasowe ograniczenie prawa do złożenia wniosku o ochronę międzynarodową, stosowane na granicy państwowej z Republiką Białorusi[12]. Ograniczenie to zostało następnie przedłużone na kolejne okresy 60-dniowe na tej samej granicy na mocy kolejnych rozporządzeń z dnia 23 maja 2025 r. (obowiązujących od 26 maja 2025 r.), 24 lipca 2025 r. (z mocą obowiązującą od 25 lipca 2025 r.), 17 września 2025 r.

11 Ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp: 18 maja 2026 r.

12 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 marca 2025 r. w sprawie czasowego ograniczenia prawa do złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, dostęp: 1 lipca 2026 r.

(z mocą obowiązującą od 23 września 2025 r.) oraz 18 listopada 2025 r. (z mocą obowiązującą od 22 listopada 2025 r.). W 2026 r. przedłużenia obowiązywały nadal.

Opisana sytuacja wpłynęła również na **dostęp do procedury udzielania ochrony międzynarodowej.**

W 2025 r. nie odnotowano żadnych istotnych zmian w zakresie wdrażania Wspólnego Europejskiego Systemu Azylowego i związanych z nim zmian politycznych, przyjmowania wniosków o ochronę międzynarodową, relokacji, przesiedleń, przyjmowania ze względów humanitarnych oraz innych ścieżek uzyskania ochrony.

Łączenie rodzin

W zakresie łączenia rodzin ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[13] wprowadziła przepis regulujący moment decydujący dla oceny statusu cudzoziemca będącego członkiem rodziny dołączającym do rodziny, w przypadkach gdy cudzoziemiec, do którego dołącza małoletni, jest cudzoziemcem przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i posiadającym status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Momentem tym będzie data złożenia wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej (który następnie doprowadził do przyznania statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej) przez cudzoziemca, do którego ma dołączyć osoba małoletnia. Warunkiem zastosowania tego przepisu będzie to, że wniosek o wydanie zezwolenia na pobyt czasowy w celu łączenia rodzin musi zostać złożony w imieniu cudzoziemca, którego status osoby małoletniej podlega ocenie, w ciągu trzech miesięcy od przyznania statusu uchodźcy lub przyznania ochrony uzupełniającej.

Zmiany te wynikają z obowiązku dostosowania prawa polskiego do prawa Unii Europejskiej, zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 1 sierpnia 2022 r. w sprawie C-279/20 – Bundesrepublik Deutschland przeciwko X.C.

Pozbawienie ochrony międzynarodowej

Ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej[14] wprowadziła również przepisy stanowiące, że cudzoziemiec traci status uchodźcy, jeżeli po przyznaniu mu tego statusu właściwy organ stwierdzi, że cudzoziemiec ten stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa, w którym przebywa, lub został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo szczególnie ciężkie i stanowi zagrożenie dla społeczeństwa państwa, w którym przebywa.

Do czasu wprowadzenia tej zmiany, w ramach dotychczasowych ram prawnych, nie istniała podstawa prawna do pozbawienia statusu uchodźcy cudzoziemców stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa ani cudzoziemców skazanych prawomocnym wyrokiem za szczególnie poważne przestępstwo, którzy stanowią zagrożenie dla społeczeństwa.

Inne wydarzenia

W obliczu wyzwań związanych z presją migracyjną na polsko-białoruskim odcinku granicy państwowej polska Straż Graniczna wprowadziła odpowiedni schemat postępowania, uwzględniający nowe zmiany w przepisach azylowych oraz zaktualizowane zasady postępowania Straży Granicznej wobec cudzoziemców wymagających szczególnego traktowania. Kwestionariusz rozpoznawczy został opracowany jako narzędzie wspomagające proces identyfikacji cudzoziemców zwolnionych z czasowego ograniczenia prawa do ubiegania się o ochronę międzynarodową. Ma to na celu ułatwienie identyfikacji osób wymagających szczególnego traktowania przy stosowaniu mechanizmu ograniczającego przyjmowanie wniosków o ochronę międzynarodową.

13 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.

14 Ustawa z dnia 21 lutego 2025 r. o zmianie ustawy o udzielaniu ochrony cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dostęp: 18 maja 2026 r.

5. Ochrona czasowa i inne środki podejmowane w odpowiedzi na napływ osób uciekających przed wojną w Ukrainie

Rok 2025 przyniósł szeroko zakrojone i przekrojowe zmiany w zakresie ochrony czasowej, a także zmiany dotyczące statusu prawnego i praw osób objętych ochroną czasową.

W dniu 1 listopada 2025 r. weszła w życie ustawa z dnia 12 września 2025 r. zmieniająca niektóre ustawy w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa[15].

Rozwiązania wprowadzone w ustawie miały na celu umożliwienie wymiany i porównywania danych dotyczących cudzoziemców między różnymi rejestrami państwowymi, co prowadzi do skutecznego wyeliminowania nadużyć. Pozwala to również Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) na bieżącą weryfikację czy wymóg zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest spełniony przez cudzoziemców i ich dzieci, na rzecz których pobierane są świadczenia.

Rozwiązania te, podobnie jak powiązanie prawa do świadczeń z aktywnością na rynku pracy, miały na celu zapobieganie napływowi obywateli państw trzecich, których głównym celem jest korzystanie ze świadczeń oferowanych w Polsce. Jednocześnie proponowane zmiany zapobiegają ryzyku wykluczenia społecznego obywateli państw trzecich legalnie przebywających w Polsce.

Określono również wykaz osób zaliczanych do grup szczególnie wrażliwych spośród beneficjentów ochrony czasowej, które mają dostęp do bezpłatnego zakwaterowania w wyznaczonych ośrodkach.

Na zmiany te wpłynęło kilka czynników: potrzeba zapewnienia integralności i sprawiedliwości polskiego systemu świadczeń socjalnych, obawy dotyczące potencjalnego nadużywania świadczeń przez obywateli państw trzecich, którzy nie mieszkają faktycznie w Polsce, zwiększone obciążenie administracyjne związane z weryfikacją uprawnień cudzoziemców otrzymujących wsparcie oraz konieczność utrzymania ukierunkowanej pomocy dla znajdujących się w trudnej sytuacji beneficjentów ochrony czasowej, w szczególności obywateli Ukrainy dotkniętych trwającym konfliktem zbrojnym.

Stopniowe wycofywanie specjalnych rozwiązań dla obywateli Ukrainy miało na celu odejście od doraźnych ustaleń na rzecz ogólnych mechanizmów mających zastosowanie do wszystkich osób objętych ochroną czasową. Te zmiany (wciąż trwające) miały szczególne znaczenie dla zapewnienia trwałości, przewidywalności i wykonalności organizacyjnej rozwiązań w zakresie przyjmowania uchodźców, zwłaszcza w kontekście potencjalnych przyszłych scenariuszy masowego napływu uchodźców.

Więcej informacji na temat konkretnych zmian wprowadzonych w zakresie ochrony czasowej można znaleźć poniżej.

Status prawny osób objętych ochroną czasową

Wprowadzono szereg nowych wymogów mających na celu wzmocnienie weryfikacji tożsamości oraz zapobieganie nadużyciom w ramach systemów ochrony czasowej i pomocy społecznej. Należą do nich:

15 Ustawa z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, dostęp: 19 maja 2026 r.

- Obowiązek podania rodzaju, serii, numeru i kraju wydania dokumentu wykorzystanego do przekroczenia granicy, a także rodzaju, serii, numeru, daty wydania i daty ważności dokumentu potwierdzającego legalność pobytu obywatela Ukrainy w Polsce.
- Wymóg potwierdzenia więzi rodzinnych obywatela państwa trzeciego z obywatelem Ukrainy za pomocą odpowiednich dokumentów, tj. aktów stanu cywilnego lub innych dokumentów wydanych przez właściwe organy danego państwa, z wyjątkiem osób, których więzi rodzinne można zweryfikować na podstawie danych zawartych w rejestrze PESEL.
- Wymóg fizycznej obecności dzieci — niezależnie od wieku — podczas nadawania im numeru PESEL (krajowego numeru identyfikacyjnego), z wyjątkiem dzieci urodzonych w Polsce.

Nowe wymogi mają na celu zapewnienie dokładnej i wiarygodnej identyfikacji cudzoziemców poprzez wymaganie podania wyczerpujących danych zawartych w dokumentach podróży i pobytowych, ponieważ dokument podróży stanowi główne źródło danych identyfikacyjnych cudzoziemca. Brak wskazania rodzaju dokumentu może spowodować błędną identyfikację osoby lub utrudnić dostęp do odpowiednich danych w rejestrach państwowych. Ponadto ma to na celu przeciwdziałanie próbom podejmowanym przez obywateli państw trzecich, którzy fałszywie podają powiązania rodzinne z obywatelami Ukrainy w celu zalegalizowania swojego pobytu, poprzez wymóg przedstawienia urzędowych dokumentów stanu cywilnego oraz sprawdzenie, czy dzieci, w imieniu których składane są wnioski o świadczenia związane z rodziną, faktycznie przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co pozwala zapobiegać nadużyciom związanym z wypłatami świadczeń na dzieci, które nie przebywają w Polsce.

Przepis ten wynika z prób nadużywania postanowień ustawy o pomocy (ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa[16]) oraz z działań obywateli państw trzecich mających na celu zalegalizowanie swojego pobytu, mimo że nigdy nie łączyły ich żadne rzeczywiste więzi rodzinne z obywatelami Ukrainy.

Opieka nad małoletnimi bez opieki

Dalsza obecność w Polsce dzieci przeniesionych z ukraińskich placówek opiekuńczych, potrzeba wzmocnienia standardów ochrony dzieci oraz spójnej praktyki nadzorczej wobec opiekunów w ramach działań związanych z ochroną czasową doprowadziły do przyjęcia nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w sprawie weryfikacji uprawnień do świadczeń rodzinnych dla cudzoziemców, oraz warunków udzielania pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na Ukrainie[17]. Wyjaśniono w nim art. 251 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, dotyczący nadzoru nad wykonywaniem praw i obowiązków opiekuna dziecka pochodzącego z ukraińskiej placówki opiekuńczej. W dokumencie tym określono, że nadzór obejmuje zapewnienie dziecku odpowiednich warunków opieki i wychowania, w tym przestrzeganie praw dziecka.

Celem tych zmian było wzmocnienie i doprecyzowanie ram nadzoru nad opiekunami dzieci przeniesionych z ukraińskich placówek opiekuńczych poprzez wyraźne powiązanie nadzoru z jakością opieki i wychowania oraz ochroną praw dziecka.

Prawa i podstawowe usługi dla osób objętych ochroną czasową

Dostęp do zakwaterowania

Zmieniono przepisy dotyczące ośrodków zakwaterowania zbiorowego oraz definicję osób z grup wrażliwych, uprawnionych do tej formy pomocy.

Od 1 listopada 2025 r. wsparcie przysługuje wyłącznie osobom należącym do grup szczególnie wrażliwych wymienionych w ustawie. Należą do nich:

16 Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, dostęp: 19 maja 2026 r.

17 Ustawa z dnia 12 września 2025 r. o zmianie niektórych ustaw w celu weryfikacji prawa do świadczeń na rzecz rodziny dla cudzoziemców oraz o warunkach pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, dostęp: 18 maja 2026 r.

- osoby z niepełnosprawnościami (o umiarkowanym lub ciężkim stopniu niepełnosprawności, lub posiadające równoważne zaświadczenie) oraz ich opiekunowie, o ile nie otrzymują zasiłku opiekuńczego;
- osoby starsze – kobiety powyżej 60 roku życia i mężczyźni powyżej 65. roku życia, o ile nie pobierają świadczenia opiekuńczego (świadczenie w ramach polskiego systemu emerytalno-rentowego),
- kobiety w ciąży oraz osoby wychowujące dziecko w wieku do 12 miesięcy;
- osoby samotnie wychowujące troje lub więcej dzieci, o ile co najmniej jedno z nich ma mniej niż 7 lat;
- osoby niepełnoletnie przebywające w rodzinach zastępczych lub nieotrzymujące zasiłku na opiekę nad dzieckiem;
- tymczasowi opiekunowie lub opiekunowie wyznaczeni przez władze ukraińskie dla nieletnich;
- dorośli uczniowie szkół średnich (w trybie stacjonarnym), do końca roku szkolnego, w którym kończą 20 lat;
- osoby po hospitalizacji (trwającej co najmniej 7 dni), finansowanej przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) lub Fundusz Pomocy, do czasu ustania przyczyny hospitalizacji;
- osoby, które z góry pokrywają część kosztów opieki w wysokości 15 PLN za osobę na dzień, tj.: osoby małoletnie otrzymujące zasiłek na opiekę nad dzieckiem oraz emeryci i renciści pobierający polskie świadczenia emerytalne i rentowe.

Ustawa określa również uprawnienia wojewody do wydania nakazu natychmiastowego wydalenia obywatela Ukrainy z ośrodka, który:

- w sposób uporczywy narusza wewnętrzny regulamin obiektu noclegowego w zakresie godzin ciszy, czystości i porządku w zajmowanych pokojach, przyjmowania gości lub zasad dotyczących trzymania zwierząt domowych;
- spożywa alkohol lub środki odurzające albo stosuje przemoc fizyczną bądź psychiczną wobec innych osób;
- nie wnosi wymaganych zaliczek na pokrycie kosztów zakwaterowania.

Celem tych zmian było zapewnienie, by zakwaterowanie zbiorowe pozostało zarezerwowane dla osób rzeczywiście wymagających ochrony i należących do jasno określonych grup szczególnie narażonych, a także lepsze dostosowanie pomocy do indywidualnych potrzeb oraz zapobieganie nadużywaniu zakwaterowania finansowanego z państwowego programu przez osoby, które nie znajdują się w sytuacji szczególnego narażenia. Bardzo ważne było również zapewnienie bezpieczeństwa i porządku w obiektach zakwaterowania poprzez umożliwienie szybkiej interwencji – w tym eksmisji – wobec osób, których zachowanie zakłóca wspólne życie lub stanowi zagrożenie dla innych.

Zmiany wynikały z potrzeby zapewnienia jednolitych praktyk we wszystkich województwach, ponieważ wcześniej zwolnienia z odpłatności były stosowane w sposób niejednolity. Ponadto rośnie zapotrzebowanie na lepsze ukierunkowanie pomocy finansowanej ze środków publicznych na osoby najbardziej potrzebujące; wzrasta presja operacyjna i finansowa na placówki zapewniające zakwaterowanie zbiorowe; odnotowuje się przypadki nadużyć lub zajmowania miejsc przez osoby niespełniające kryteriów szczególnej wrażliwości; a także powtarzają się problemy związane z bezpieczeństwem, przestrzeganiem regulaminu placówki oraz nieuiszczaniem wymaganych opłat, co wymaga wprowadzenia skuteczniejszych narzędzi administracyjnych do zarządzania placówkami.

Dostęp do opieki medycznej

Od 30 września 2025 r. ukraińscy beneficjenci ochrony czasowej zachowują prawo do usług opieki zdrowotnej na takich samych zasadach jak osoby objęte obowiązkowym i dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z pewnymi wyjątkami. Wprowadzono ograniczenia w dostępie do usług opieki zdrowotnej dla obywateli Ukrainy nieposiadających ubezpieczenia zdrowotnego poprzez wyłączenie następujących usług:

- zabiegi i rehabilitacja w sanatoriach;
- podawanie produktów leczniczych wydawanych beneficjentom w ramach programów polityki zdrowotnej ministra odpowiedzialnego za sprawy zdrowia;
- programy zdrowotne;
- rehabilitacja terapeutyczna;
- leczenie stomatologiczne;
- programy antynarkotykowe;

- awaryjny dostęp do technologii lekowych;
- przeszczepianie lub stosowanie określonych komórek, tkanek i narządów pochodzenia ludzkiego;
- zabiegi wszczepiania endoprotez i usuwania zaćmy;
- leki refundowane, środki spożywcze przeznaczone do specjalnych celów żywieniowych oraz wyroby medyczne dostępne w aptece na receptę;
- dostawa i naprawa wyrobów medycznych zgodnie z zasadami refundacji.

Ograniczenie zakresu katalogu usług opieki zdrowotnej wynika z konieczności zminimalizowania negatywnego wpływu pomocy udzielanej obywatelom Ukrainy na dostępność usług opieki zdrowotnej dla obywateli Polski, a także z konieczności obniżenia kosztów tej pomocy oraz zapewnienia stabilności finansowej publicznego systemu opieki zdrowotnej. Należy jednak podkreślić, że wprowadzono środki zabezpieczające mające na celu zapewnienie kontynuacji już rozpoczętego leczenia oraz szczególną ochronę dzieci (ograniczenia w dostępie do usług opieki zdrowotnej wprowadzone na mocy zmienionego przepisu nie będą miały zastosowania do osób objętych ochroną czasową, które są obywatelami Ukrainy w wieku poniżej 18 lat).

Ponadto działania te mają na celu zapobieganie ryzyku nadużywania dostępu do opieki zdrowotnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez obywateli Ukrainy, którzy czasami przyjeżdżają do Polski przede wszystkim lub wyłącznie w celu skorzystania z określonych usług medycznych, takich jak leczenie w ramach programów antynarkotykowych, planowane zabiegi ortopedyczne czy leczenie stomatologiczne.

Dostęp do edukacji

Odnotowano istotny postęp w zakresie programów orientacji obywatelskiej. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie rządowego programu na rzecz równości szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła" na lata 2025–2027[18]. Program jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego+ w ramach programu „Fundusze europejskie na rzecz rozwoju społecznego 2021–2027". Na realizację tego projektu przeznaczono prawie 500 000 000 PLN.

Głównym celem programu jest wspieranie szkół, do których uczęszczają uczniowie pochodzenia ukraińskiego, poprzez stworzenie warunków, w których cała społeczność szkolna czuje się bezpiecznie, a dzieci i młodzież mogą nawiązywać przyjazne relacje z rówieśnikami oraz rozwijać swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje.

Program podzielony jest na 3 moduły:

- Moduł 1 – Wsparcie dla asystentów – współfinansowanie zatrudnienia asystentów międzykulturowych
- Moduł 2 – Dobrostan społeczności szkolnej
- Moduł 3 – Rozwój zawodowy kadry pedagogicznej

18 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2025 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielania wsparcia w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży objętych Rządowym programem wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży „Przyjazna szkoła" w latach 2025–2027, dostęp: 18 maja 2026 r.

6. Małoletni bez opieki oraz inne grupy szczególnie wrażliwe

Odnotowano niewiele zmian w odniesieniu do małoletnich bez opieki, jednak w 2025 r. nie wprowadzono żadnych istotnych zmian w zakresie innych grup szczególnie wrażliwych.

Przyjmowanie małoletnich bez opieki

Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[19] wprowadziła zmianę w zakresie właściwości sądów w sprawach dotyczących umieszczania małoletnich bez opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych lub ośrodkach detencyjnych w oparciu o aktualne miejsce zamieszkania małoletniego (wcześniej – miejsce zatrzymania).

Ponadto ustawa wprowadziła możliwość pobytu w ośrodku detencyjnym w sytuacji, gdy małoletni bez opieki zgłasza zamiar ubiegania się o ochronę międzynarodową, a sąd podejmuje decyzję o umieszczeniu go w ośrodku detencyjnym. Zgodnie z powyższą zmianą, po złożeniu przez nieletniego przebywającego w ośrodku detencyjnym oświadczenia o zamiarze ubiegania się o ochronę międzynarodową nie ma już konieczności każdorazowego umieszczania go w rodzinie zastępczej. Nie będzie konieczne kierowanie małoletniego bez opieki, który złożył oświadczenie o zamiarze ubiegania się o ochronę międzynarodową, do zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego lub do placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego, jeżeli złożono wniosek o umieszczenie tego małoletniego w ośrodku detencyjnym, chyba że sąd odrzuci ten wniosek.

Zastosowanie tego rozwiązania ma charakter wyjątkowy i jest ściśle ograniczone czasowo. Jest ono uruchamiane wyłącznie na podstawie postanowienia sądu, a jego podstawa to nadrzędna zasada ochrony najlepszego interesu dziecka.

Celem tych zmian jest zapobieganie ucieczkom z rodzin zastępczych, przeciwdziałanie nielegalnej migracji do innych krajów UE, a także ochrona nieletnich przed handlarzami ludźmi. Niekontrolowane opuszczanie przez nieletnich placówek cywilnych naraża ich na ogromne ryzyko stania się ofiarami handlu ludźmi, wyzysku i innych naruszeń ich praw. Umieszczenie w ośrodku o zaostrzonym rygorze ma na celu zapewnienie dzieciom bezpieczeństwa fizycznego do czasu rozstrzygnięcia ich spraw.

Opieka nad małoletnimi bez opieki

W celu dostosowania przepisów krajowych do międzynarodowych standardów ochrony praw dziecka ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw rozszerzyła zakres spraw, którymi zajmuje się opiekun, tj. reprezentowanie małoletniego przed sądem administracyjnym w postępowaniach dotyczących udzielenia ochrony międzynarodowej, przeniesienia do innego państwa członkowskiego na podstawie Rozporządzenia nr 604/2013, pomocy społecznej i pomocy w dobrowolnym powrocie do kraju pochodzenia, a także składanie wniosków o pomoc mającą na celu integrację[20]. Celem tej zmiany było zapewnienie pełnej i skutecznej ochrony praw małoletnich bez opieki poprzez wyznaczenie przedstawiciela prawnego we wszystkich kluczowych postępowaniach.

Łączenie rodzin w przypadku małoletnich bez opieki

W celu dostosowania polskiego prawa do prawa Unii Europejskiej, zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 stycznia 2024 r. w sprawie C-560/20 CR, GF, TY przeciwko Landeshauptman von Wien, ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz

19 Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 18 maja 2026 r.
20 Ibidem

niektórych innych ustaw[21] wprowadziła zmiany dotyczące łączenia rodzin.

Wprowadzono w nim przepisy umożliwiające uznanie rodziców cudzoziemca, któremu przyznano ochronę międzynarodową, za członków rodziny tego cudzoziemca, jeżeli w dniu złożenia wniosku o łączenie rodzin cudzoziemiec ten był małoletnim bez opieki przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto wprowadzono przepis umożliwiający wydanie czasowego zezwolenia na pobyt rodzeństwu małoletniego uchodźcy, które z powodu poważnej choroby pozostaje całkowicie i trwale zależne od pomocy rodziców, w sytuacji, gdy odmowa wydania takiego zezwolenia skutkowałaby pozbawieniem tego uchodźcy prawa do łączenia rodzin w odniesieniu do jego przodków.

21 Ustawa z dnia 24 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.

7. Integracja i włączenie migrantów

W dziedzinie integracji i włączenia społecznego do najważniejszych wydarzeń w 2025 roku należały te związane z krajową strategią integracji oraz zaangażowaniem wielu zainteresowanych stron.

W 2025 r. nie odnotowano żadnych znaczących zmian w obszarach programów integracyjnych przed wyjazdem i po przyjeździe, rynku pracy i kwalifikacji, usług podstawowych, aktywnego udziału migrantów i społeczeństw przyjmujących w procesie integracji oraz zwalczania rasizmu i dyskryminacji.

Krajowa strategia integracji

W 2025 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pracowało nad ostateczną wersją dokumentu wewnętrznego zatytułowanego „Strategia integracyjna Polski na lata 2026–2030/35". Działanie to wiąże się z realizacją długoterminowej strategii migracyjnej Rzeczypospolitej Polskiej i ma na celu rozwiązanie kwestii integracji, również w obszarze migracji zarobkowej.

Realizacja tego zadania zaplanowano na pierwszy kwartał 2026 roku. Wdrożenie polityki integracyjnej w ramach działań rządu, samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych planowane jest na trzeci kwartał 2026 roku.

Zaangażowanie wielu zainteresowanych stron, w tym organizacji pozarządowych

W ramach systemu integracji cudzoziemców w Polsce oraz w celu stworzenia spójnego, systemowego modelu wsparcia dla migrantów utworzono Krajowe Biura Integracji (KBI), znane wcześniej jako Centra Integracji Społecznej. Po przeprowadzeniu projektu pilotażowego w województwach wielkopolskim i opolskim (2022–2023 r.), który spotkał się z pozytywną oceną, model ten został rozszerzony na inne regiony. Do końca 2025 r. w siedmiu województwach działało 19 Krajowych Biur Integracji: Dolnośląskie (4 biura), Lubuskie (2), Mazowieckie (1), Pomorskie (2), Śląskie (3), Wielkopolskie (5) i Zachodniopomorskie (2). Dwudzieste biuro, zlokalizowane w Ostrowie Wielkopolskim, zostało otwarte w 2026 roku. Każde centrum działa jako punkt kompleksowej obsługi, oferując w jednym miejscu wszechstronną pomoc, w tym doradztwo administracyjne i prawne, wsparcie psychologiczne, kursy języka polskiego i kursy adaptacyjne, doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy, animację społeczną i działania międzykulturowe, a także szkolenia i doradztwo dla społeczności przyjmującej.

Model stosowany przez Krajowe Biura Integracji opiera się na partnerstwie trójstronnym:

- samorząd lokalny (marszałek) – kierownik projektu,
- wojewoda – partner reprezentujący administrację rządową,
- organizacja pozarządowa lub konsorcjum organizacji pozarządowych – partner operacyjny prowadzący działania bezpośrednio z migrantami.

Czynnikiem napędzającym ten proces była potrzeba połączenia stabilności administracji publicznej z elastycznością sektora społecznego.

Ponadto warto zauważyć, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej rozwija Krajową Sieć Integracji, która zrzesza instytucje i organizacje zajmujące się integracją cudzoziemców w Polsce. Jej trzon stanowią Krajowe Biura Integracji, utworzone w ramach Funduszu Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), jednak do sieci mogą dołączać również inne podmioty prowadzące podobną działalność.

W 2024 r., po ogłoszeniu tzw. przeglądu śródokresowego dla bieżącego okresu programowania Europejskich Funduszy dla Rozwoju Społecznego na lata 2021–2027, Departament Integracji Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w ramach możliwości wykorzystania dodatkowych środków, przygotował – we współpracy z Instytucją Pośredniczącą i Instytucją Zarządzającą – notę koncepcyjną dotyczącą otwartego i konkurencyjnego zaproszenia dla podmiotów zewnętrznych do opracowania wniosku projektowego zatytułowanego „Integracja społeczna cudzoziemców

szczególnie narażonych na wykluczenie". Projekt ma zostać zrealizowany w ramach priorytetu dotyczącego spójności społecznej i zdrowia oraz w ramach celu szczegółowego Europejskiego Funduszu Społecznego+, którego celem jest wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Wybrany wykonawca projektu przeprowadzi najpierw badanie społeczne oraz konsultacje z odpowiednimi interesariuszami, a następnie opracuje raporty i zapewni ich jak najszersze rozpowszechnienie. Osoba odpowiedzialna za wdrożenie będzie również odpowiadać za prowadzenie szkoleń w wybranych instytucjach. Najważniejsze wnioski płynące z badań i sporządzonych raportów, a także ogólna ocena i podsumowanie sesji szkoleniowych posłużą jako podstawa do opracowania zaleceń dotyczących upowszechnienia standardu i modelu pracy w całym kraju.

Projekt wynika z potrzeby udoskonalenia metod pracy i standardów jakości działań w określonych obszarach, mających na celu wsparcie cudzoziemców należących do grup szczególnie wrażliwych, narażonych na wielokrotne wykluczenie. W związku z tym w ścisłej współpracy z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zostanie opracowana propozycja zmian legislacyjnych w zakresie integracji społecznej cudzoziemców szczególnie narażonych na wykluczenie.

8. Obywatelstwo i bezpaństwowość

W 2025 r. odnotowano jedną zmianę związaną z nabywaniem obywatelstwa. Nie odnotowano żadnych istotnych wydarzeń w zakresie rozstrzygania spraw dotyczących bezpaństwowości, statusu bezpaństwowców oraz przyznawanych im praw.

Uzyskanie obywatelstwa

Nowelizacja ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim[22] przedłużyła termin rozpatrywania przez organ spraw w postępowaniach dotyczących uzyskania obywatelstwa polskiego, prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego – do sześciu miesięcy (nie dotyczy to postępowań w sprawie nadania obywatelstwa polskiego prowadzonych przed Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej, który nie podlega żadnym terminom). Ponadto podwyższono opłaty skarbowe za wnioski dotyczące obywatelstwa polskiego.

Zgodnie z poprzednimi przepisami organ miał obowiązek wydać decyzję w ciągu jednego miesiąca, a w sprawach złożonych – w ciągu dwóch miesięcy. Był to zbyt krótki okres, by przeprowadzić dogłębną analizę sprawy, zwłaszcza jeśli chodzi o ocenę ewentualnego zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego lub porządku publicznego. Ponadto poprzednie opłaty zostały ustalone w 2006 roku i nie odzwierciedlały obecnej sytuacji gospodarczej.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że wyżej wymienione zmiany w przepisach nie powodują zmiany polityki państwa w tym zakresie.

22 Ustawa z dnia 25 czerwca 2025 r. o zmianie ustawy o repatriacji oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 1 sierpnia 2025 r.

9. Zarządzanie strefą Schengen oraz inne zmiany w zakresie zarządzania granicami i polityki wizowej

W 2025 roku w Polsce nastąpiły zmiany w zakresie zarządzania strefą Schengen, dotyczące zarówno samej strefy Schengen, jak i zarządzania granicami. Nie odnotowano żadnych istotnych zmian w zakresie polityki wizowej.

Strefa Schengen

W niniejszej sekcji zamieszczono informacje na temat postępów w zakresie udziału Polski w ramach wielkoskalowych systemów informatycznych UE.

a. System wjazdu/wyjazdu (*Entry/Exit System*, EES)

Na mocy ustawy o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Wjazdu/Wyjazdu przyjęto cztery rozporządzenia wykonawcze[23]. Rozporządzenia te zawierały szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226 z dnia 30 listopada 2017 r. ustanawiającego system wjazdu/wyjazdu (EES) w celu rejestrowania danych dotyczących wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich i danych dotyczących odmowy wjazdu w odniesieniu do takich obywateli oraz określające warunki dostępu do systemu EES na potrzeby ochrony porządku publicznego i zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenia (WE) nr 767/2008 i (UE) nr 1077/2011[24]. Wprowadzenie odpowiednich przepisów prawnych ma na celu przede wszystkim poprawę bezpieczeństwa, wsparcie automatyzacji procedur kontroli granicznej oraz zwiększenie ich ogólnej skuteczności.

b. Europejski System Informacji o Podróży oraz Zezwoleniach na Podróż (*European Travel Information and Authorisation System*, ETIAS)

W ramach ustawy o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie ETIAS trwał proces przygotowywania podstawy prawnej dla wymiany informacji i współpracy między ENU a krajowymi organami publicznymi, w tym krajowym biurem SIRENE, krajową jednostką Europolu, jednostką Interpolu oraz służbami wywiadowczymi (opublikowanie projektu ustawy przez rząd). W ramach projektu zakłada się, że czas potrzebny na wymianę informacji dotyczących obywateli państw trzecich na szczeblu krajowym nie przekroczy 48 godzin. Krajowy obieg informacji jest nadal przedmiotem szczegółowych konsultacji (lista obserwacyjna oraz krajowa wymiana informacji w następstwie trafień na liście obserwacyjnej, współpraca z właściwymi organami krajowymi). To przedsięwzięcie stanowi odpowiedź na wyzwania związane ze wdrożeniem systemu ETIAS w Polsce.

---

23 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 27 grudnia 2024 r. w sprawie dostępu do Krajowego Systemu Informatycznego do spraw Systemu Wjazdu/Wyjazdu, dostęp: 1 czerwca 2026 r., Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 marca 2025 r. w sprawie warunków technicznych przetwarzania danych przez Krajowy System Informatyczny do spraw Systemu Wjazdu/Wyjazdu, dostęp: 1 czerwca 2026 r., Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 lipca 2025 r. w sprawie wyznaczenia jednostek operacyjnych oraz przyjmowania i rozpatrywania wniosków do centralnego punktu dostępu o dane EES, dostęp: 1 czerwca 2026 r.; Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 sierpnia 2025 r. w sprawie wnioskowania do Krajowej Jednostki do spraw Systemu Wjazdu/Wyjazdu w zakresie wprowadzania danych do Systemu Wjazdu/Wyjazdu, ich modyfikowania i usuwania, dostęp: 1 czerwca 2026 r.

24 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2226 z dnia 30 listopada 2017 r. ustanawiające system wjazdu/wyjazdu (EES) w celu rejestrowania danych dotyczących wjazdu i wyjazdu obywateli państw trzecich przekraczających granice zewnętrzne państw członkowskich i danych dotyczących odmowy wjazdu w odniesieniu do takich obywateli oraz określające warunki dostępu do EES na potrzeby ochrony porządku publicznego i zmieniające konwencję wykonawczą do układu z Schengen i rozporządzenia (WE) nr 767/2008 i (UE) nr 1077/2011, dostęp: 27 maja 2026 r.

Celem systemu ETIAS jest wzmocnienie bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej oraz usprawnienie zarządzania granicami. System ten ma na celu zaradzenie brakowi informacji na temat osób wjeżdżających do strefy Schengen w ramach ruchu bezwizowego.

c. System Informacyjny Schengen (*Schengen Information System*, SIS)

Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[25] umożliwia cudzoziemcom przejazd przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania decyzji o powrocie wydanej przez organ innego państwa stosującego Dyrektywę 2008/115/WE, w szczególności poprzez poinformowanie cudzoziemca o obowiązku natychmiastowego udania się do kraju, do którego cudzoziemiec ten podróżuje, zgodnie z decyzją o powrocie wydaną przez organ państwa stosującego Dyrektywę 2008/115/WE. Decyzja powinna zostać wydana na piśmie w języku zrozumiałym dla cudzoziemca.

Celem niniejszej nowelizacji jest dostosowanie prawa krajowego, aby umożliwić egzekwowanie decyzji o powrocie wydanych przez organ innego państwa w ramach stosowania Dyrektywy 2008/2015/WE.

Zintegrowane zarządzanie granicami w Europie

W lipcu 2025 r. Rada Ministrów przyjęła Strategię Zintegrowanego Zarządzania Granicą Państwową Rzeczypospolitej Polskiej do 2027 r. Jest to dokument programowy określający wieloletnią politykę strategiczną w zakresie europejskiego zintegrowanego zarządzania granicami, zgodnie z art. 8 ust. 6 Rozporządzenia (UE) 2019/1896. Strategia zakłada współpracę instytucji i służb, których zadania ustawowe łącznie tworzą system zarządzania granicami państwowymi Rzeczypospolitej Polskiej, oraz określa wizję i misję zintegrowanego zarządzania granicami, w tym strategiczne kierunki działań podmiotów zaangażowanych w zintegrowane zarządzanie granicami na szczeblu krajowym.

W niniejszej strategii określono następujące cele strategiczne służące osiągnięciu nadrzędnego celu, jakim jest skuteczne zarządzanie granicami:

- Zapewnienie płynnego i bezpiecznego ruchu na przejściach granicznych;
- Rozwój infrastruktury przejść granicznych;
- Wzmocnienie bezpieczeństwa granic;
- Rozwój potencjału służb granicznych i kontroli;
- Zwiększenie skuteczności służb granicznych i kontroli.

Wymienione powyżej cele strategiczne zostały nakreślone z uwzględnieniem przewidywanych wyzwań, z jakimi Polska będzie musiała się zmierzyć w zakresie zarządzania granicami w nadchodzących latach. Osiągnięcie tych celów przełoży się bezpośrednio na odpowiedni poziom gotowości i zdolności operacyjne państwa.

Jak wyglądała sytuacja na granicach wewnętrznych w strefie Schengen w 2025 roku?

Od 7 lipca 2025 r. wprowadzono tymczasowe przywrócenie kontroli na granicach wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Federalną Niemiec i Republiką Litewską (początkowo przedłużone 6 sierpnia 2025 r. do 4 października 2025 r., a następnie od 5 października 2025 r. na kolejny okres sześciu miesięcy, do 4 kwietnia 2026 r.). W 2026 roku ogłoszono kolejne przedłużenie – do 1 października 2026 roku.

W celu zapewnienia odpowiedniej ochrony granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, zagwarantowania jej nienaruszalności i integralności przy jednoczesnym zachowaniu odporności strefy Schengen, przywrócenie kontroli granicznych na granicy z Republiką Litewską i Republiką Federalną Niemiec może w znacznym stopniu przyczynić się do ograniczenia przepływów migracyjnych cudzoziemców z państw trzecich oraz zmniejszyć ryzyko zagrożeń dla porządku publicznego i bezpieczeństwa wewnętrznego Rzeczypospolitej Polskiej.

25 Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 18 maja 2026 r.

Decyzja o ponownym wprowadzeniu tymczasowych kontroli na granicy wewnętrznej z Republiką Litewską i Republiką Federalną Niemiec została podjęta w związku z utrzymującą się presją migracyjną na tych odcinkach granicy.

Konieczność przywrócenia kontroli na granicy polsko-litewskiej wynikała przede wszystkim z przekierowania części presji migracyjnej, sztucznie wywołanej przez Rosję i Białoruś, z granicy polsko-białoruskiej (w wyniku wzmocnienia tamtejszej bariery) na granice litewską i łotewsko-białoruską. Powoduje to wzrost zagrożenia związanego z dalszym przemieszczaniem się migrantów, którzy nielegalnie przejeżdżają przez terytorium Polski przez Niemcy, w głąb Unii Europejskiej.

Jeśli chodzi o granicę wewnętrzną z Republiką Federalną Niemiec, decyzja o tymczasowym przywróceniu kontroli wynikała z konieczności zweryfikowania przesłanek prawnych ewentualnego przyjęcia migrantów ze strony niemieckiej, co – w związku z nowym, praktycznym sposobem stosowania przepisów Kodeksu Granicznego Schengen przez stronę niemiecką – jest możliwe jedynie po przywróceniu kontroli granicznej.

Zarządzanie granicami

W celu przywrócenia mobilności transgranicznej dla lokalnych mieszkańców, przedsiębiorców i przewoźników, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa na granicy polsko-białoruskiej, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji podjął decyzję o ponownym otwarciu ruchu na polsko-białoruskich przejściach granicznych w Bobrownikach-Bierestowicy i Kuźnicy Białostockiej-Bruzgi od dnia 17 listopada 2025 r. W Bobrownikach ruch towarowy jest dozwolony wyłącznie dla pojazdów zarejestrowanych w UE, EFTA i Szwajcarii. Przejście to obsługuje również ruch pasażerski, w tym autobusy. W Kuźnicy dozwolony jest wyłącznie ruch pasażerski, z wyłączeniem autobusów.

Decyzja ta była możliwa dzięki wzmocnionej i skutecznej ochronie granicy polsko-białoruskiej, co gwarantowało, że ponowne otwarcie wybranych przejść granicznych nie zagrozi bezpieczeństwu państwa. Było to również bezpośrednią odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania lokalnych społeczności oraz przedsiębiorstw dotkniętych długotrwałym zamknięciem, a ponowne otwarcie ma na celu wsparcie regionalnej działalności gospodarczej oraz ułatwienie legalnego przepływu osób i towarów.

10. Migracja nieregularna

W dziedzinie migracji nieregularnej najważniejsze zmiany dotyczyły zapobiegania napływowi migrantów o nieuregulowanym statusie pobytowym oraz innych powiązanych kwestii. W 2025 r. nie odnotowano żadnych znaczących zmian w zakresie dostępu do usług i rozwiązań prawnych dla przebywających w kraju migrantów o nieuregulowanym statusie pobytowym.

Zapobieganie napływowi migrantów o nieuregulowanym statusie pobytowym

W dniu 12 czerwca 2024 r. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji[26] wprowadził czasowy zakaz przebywania na wyznaczonym obszarze strefy przygranicznej przy granicy państwowej między Polską a Białorusią. Zakaz został początkowo wprowadzony na okres 90 dni, a następnie był kilkakrotnie przedłużany w latach 2024 i 2025; ostatni raz w 2025 r., począwszy od 5 grudnia, na kolejne 90 dni[27].

Celem tego działania było zapewnienie bezpieczeństwa narodowego oraz bezpieczeństwa osób postronnych, funkcjonariuszy policji, Straży Granicznej i żołnierzy, przy jednoczesnym ograniczeniu zdolności operacyjnych grup przemytniczych ułatwiających nieuregulowaną migrację. Ma to na celu ustabilizowanie sytuacji wzdłuż granicy, ochronę prowadzonych prac infrastrukturalnych oraz zapobieganie atakom na funkcjonariuszy wykonujących zadania związane z ochroną granicy.

Zakaz był wielokrotnie przedłużany ze względu na utrzymującą się wysoką presję migracyjną, którą wykorzystuje Białoruś. Presja utrzymywała się przez cały rok 2025, co spowodowało konieczność wprowadzenia kolejnych przedłużeń w celu zapewnienia bezpieczeństwa i ograniczenia działalności sieci przemytniczych.

Inne wydarzenia

Presja migracyjna na granicy polsko-białoruskiej, spowodowana wykorzystywaniem migracji przez wrogie reżimy, wymagała wdrożenia bardziej zaawansowanych technologii nadzoru oraz wzmocnienia obecności operacyjnej w celu zapewnienia ciągłego monitoringu, zwiększenia widoczności oraz poprawy mobilności patroli.

W 2025 roku Polska zrealizowała kilka kluczowych inwestycji mających na celu wzmocnienie bezpieczeństwa granic oraz przeciwdziałanie nielegalnej migracji wzdłuż granicy polsko-białoruskiej. Na odcinkach rzek (Świsłocz, Istoczanka, Bug) ukończono montaż łącznie 219 km barier elektronicznych, zapewniając w ten sposób pełny monitoring przez całą dobę, siedem dni w tygodniu, na całej długości granicy wynoszącej 418 km. Dodatkowa infrastruktura obejmowała 186 km utwardzonych dróg serwisowych ułatwiających szybkie rozmieszczenie patroli, nowe bezzałogowe statki powietrzne (statki powietrzne pionowego startu) oraz pięć nowych wież obserwacyjnych wyposażonych w zaawansowane systemy optoelektroniczne dalekiego zasięgu. Te ulepszenia eliminują martwe punkty i umożliwiają natychmiastowe wykrywanie nieprawidłowych przejść przez jezdnię niezależnie od pory dnia i warunków pogodowych. W rezultacie skuteczność bariery granicznej wzrosła z około 30% w 2023 r. do prawie 98% w 2025 r., co oznacza, że obecnie udaje się przechwycić niemal każdą próbę nielegalnego przekroczenia granicy z Białorusi.

26 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 12 czerwca 2024 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi, dostęp: 18 maja 2025 r.

27 Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 grudnia 2025 r. w sprawie wprowadzenia czasowego zakazu przebywania na określonym obszarze w strefie nadgranicznej przyległej do granicy państwowej z Republiką Białorusi, dostęp: 18 maja 2026 r.

11. Handel ludźmi

W 2025 r. w Polsce wprowadzono szereg zmian dotyczących zwalczania handlu ludźmi w zakresie strategii krajowej, zapobiegania handlowi ludźmi, wykrywania i identyfikacji, a także ochrony ofiar, Krajowego Mechanizmu Referencyjnego oraz współpracy z państwami trzecimi. Jednocześnie nie odnotowano żadnych istotnych zmian dotyczących osób objętych ochroną czasową.

Zmiany w krajowej polityce strategicznej

W celu zoptymalizowania warunków niezbędnych do skutecznego zwalczania handlu ludźmi oraz zapewnienia wsparcia i ochrony ofiarom tego przestępstwa, a także w celu wyznaczenia strategicznych kierunków polityki państwowej w zakresie zwalczania handlu ludźmi oraz wzmocnienia środków zapobiegawczych i reagowania poprzez jasne określenie obowiązków podmiotów centralnych i lokalnych oraz wprowadzenie zaktualizowanych inicjatyw dostosowanych do aktualnych wyzwań społecznych i technologicznych, w dniu 19 marca 2025 r. Rada Ministrów przyjęła (w trybie obiegowym) Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2025–2027.[28] Dokument ten został opracowany przez grupę roboczą działającą w ramach Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi i stanowi kontynuację działań rządu na rzecz zwalczania handlu ludźmi. Plan jest dokumentem strategicznym określającym kierunki polityki państwowej oraz zadania instytucji centralnych i jednostek lokalnych, w tym regionalnych zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi. Wprowadza również środki dostosowane do współczesnych wyzwań, w tym rozszerzenie programów szkoleniowych na nowe grupy zawodowe, wzmocnienie działań edukacyjnych i profilaktycznych wśród młodzieży oraz środowiska pedagogiczno-psychologicznego (w odpowiedzi na zagrożenia związane z mediami społecznościowymi), a także wzmocnienie działań skierowanych do osób poszukujących pracy – zwłaszcza cudzoziemców i osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, biorąc pod uwagę, że praca przymusowa jest dominującą formą wyzysku w Polsce. Obecny Krajowy Plan Działań obejmuje 19 nowych działań.[29]

Zmiana ta stanowi odpowiedź na powagę problemu handlu ludźmi jako fundamentalnego naruszenia praw człowieka (godności, wolności i bezpieczeństwa), w połączeniu z dostosowywaniem przez sprawców metod do zmieniających się realiów społecznych i technologicznych oraz z potrzebą reagowania na współczesne tendencje – w szczególności na rekrutację za pośrednictwem mediów społecznościowych oraz powszechność pracy przymusowej jako dominującej formy wyzysku w Polsce. Jest to kontynuacja krajowej strategii mającej na celu zwalczanie handlu ludźmi oraz zapewnienie wsparcia i pomocy ofiarom tego przestępstwa.

Zapobieganie handlowi ludźmi

Wspomniany powyżej Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2025–2027 zawiera rozbudowany rozdział poświęcony zapobieganiu handlowi ludźmi, którego celem jest podnoszenie świadomości na temat istnienia ryzyka oraz podkreślenie, że związane z nim zagrożenia mają ogromne znaczenie. Ponadto większość działań realizowanych na tym etapie miała charakter szkoleniowy i informacyjny.

Wprowadzono środki zapobiegawcze, w tym działania edukacyjne i informacyjne dotyczące kwestii handlu ludźmi, skierowane do ogółu społeczeństwa, w tym kampanie informacyjne oraz opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska handlu ludźmi, ze szczególnym uwzględnieniem handlu dziećmi.

---

28 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, „Nowy Krajowy Plan Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2025–2027" przyjęty przez Radę Ministrów, dostęp: 19 maja 2026 r.

29 Raport z realizacji Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2025–2027 za rok 2025 jest dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Jest to szczegółowy opis zrealizowanych działań podjętych przez różne organy administracji publicznej oraz organizacje pozarządowe zajmujące się zapobieganiem i zwalczaniem handlu ludźmi, w tym działań wymienionych w niniejszym Przeglądzie (działania zapobiegawcze, szkolenia, spotkania, konferencje itp.). Dostęp: 11 czerwca 2026 r.

Obejmuje to również zorganizowanie ogólnokrajowego konkursu plastycznego dla dzieci i młodzieży poświęconego tematyce podnoszenia świadomości oraz wyzwań związanych z obecną erą cyfrową, a także zorganizowanie Europejskiego Dnia Walki z Handlem Ludźmi, m.in. w akademiach policyjnych i ośrodkach szkoleniowych Straży Granicznej. Niektóre działania obejmują zacieśnianie współpracy z instytucjami organizującymi targi pracy w celu rozpowszechniania wiedzy na temat handlu ludźmi oraz promowania kodeksów postępowania, które minimalizują ryzyko wystąpienia tego zjawiska. Pozostałe działania skupiają się na opracowywaniu materiałów informacyjnych oraz organizowaniu spotkań informacyjnych i warsztatów dla przedsiębiorców dotyczących procedur należytej staranności w zakresie praw człowieka w biznesie. Inne dokumenty poruszają kwestię handlu ludźmi w celu zmuszania do pracy oraz obowiązki przedsiębiorstw w świetle nowych przepisów dotyczących opracowywania procedur należytej staranności w obszarach ochrony środowiska i praw człowieka. Niektóre działania skupiają się na opracowywaniu treści informacyjnych dotyczących handlu ludźmi, które mogłyby być następnie wyświetlane na tablicach LED na przejściach granicznych.

W 2024 r. powołano specjalną grupę w celu przygotowania nowego aktu prawnego – ustawy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi. W 2025 r. prace nadal trwały, ale warto wspomnieć, że projekt ustawy zawiera rozdział poświęcony profilaktyce i edukacji w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi. Zmiana ta wynika z konieczności wdrożenia Dyrektywy (UE) 2024/1712 Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej Dyrektywę 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania go oraz ochrony ofiar tego procederu. Stanowi jednak również próbę ujednolicenia przepisów dotyczących zwalczania handlu ludźmi, które dotychczas były rozproszone w polskim systemie prawnym.

W rozdziale „Zapobieganie i edukacja" projektu ustawy opisano zakres obowiązków administracji publicznej w zakresie zapobiegania i zwalczania handlu ludźmi, a mianowicie: obowiązkowe programy edukacyjne w szkołach i na uczelniach; kampanie społeczne mające na celu podnoszenie świadomości na temat zagrożeń związanych z handlem ludźmi; obowiązkowe specjalistyczne szkolenia dla policji, prokuratorów i Straży Granicznej w zakresie identyfikacji ofiar i ścigania sprawców, a także dla przedstawicieli systemów opieki zastępczej i pomocy społecznej w zakresie identyfikacji i wspierania ofiar handlu ludźmi, w tym nieletnich; szkolenia profilaktyczne dla pracowników Urzędu do Spraw Cudzoziemców, sędziów, nauczycieli, placówek opieki nad dziećmi, lekarzy, psychologów, służb medycznych, przedsiębiorstw, związków zawodowych i organizacji pracodawców; zalecenia dla przedsiębiorstw dotyczące ryzyka angażowania się w handel ludźmi w celu wykorzystania do pracy przymusowej.

Wykrywanie i identyfikacja ofiar

W celu podniesienia kompetencji zawodowych, zwiększenia świadomości, dzielenia się wiedzą, praktycznymi narzędziami oraz umiejętnościami rozpoznawania przypadków wśród przedstawicieli władz zaangażowanych w walkę z handlem ludźmi i ochronę ofiar, w 2025 r. zorganizowano szereg szkoleń:

- 2 edycje specjalistycznych szkoleń dla przedstawicieli wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi

  W maju 2025 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zleciło Fundacji „Czas Wolności" (organizacji pozarządowej zajmującej się problemem handlu ludźmi) przeprowadzenie dwóch edycji szkoleń specjalistycznych dla przedstawicieli wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi. Zadanie to stanowi część działania zatytułowanego „Podnoszenie kwalifikacji kadr zespołów wojewódzkich – szkolenie specjalistyczne w zakresie zwalczania handlu ludźmi". Wszystkie szkolenia odbyły się we wrześniu i październiku. Była to kontynuacja szkoleń odbytych w 2024 roku.

- Szkolenie dla pracowników powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi

  W dniu 19 listopada 2025 r. odbyło się szkolenie dla pracowników powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy. W szkoleniu online wzięło udział około 600 osób. Program obejmował zarówno aspekty teoretyczne, jak i praktyczne. Szkolenie poprowadzili przedstawiciele czterech podmiotów: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (podstawowe informacje na temat tego zjawiska oraz system jego zwalczania), Komendy Głównej

Policji i Komendy Głównej Straży Granicznej (role w zwalczaniu handlu ludźmi, studia przypadków, profilaktyka) oraz Fundacji La Strada, która od wielu lat realizuje zadanie publiczne polegające na prowadzeniu Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi.

- Specjalistyczne warsztaty szkoleniowe online dla operatorów numerów alarmowych poświęcone zwalczaniu handlu ludźmi

  Opracowane i wdrożone przez Międzynarodową Organizację ds. Migracji (*International Organization for Migration*, IOM) we współpracy z Departamentem Porządku Publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji w grudniu 2025 r. W tym okresie przeprowadzono cztery szkolenia, w których wzięło udział 80 operatorów numerów alarmowych i koordynatorów. Omówiono nowe procedury zgłaszania potencjalnych ofiar handlu ludźmi organom ścigania. Celem szkolenia było również udoskonalenie systemu identyfikacji potencjalnych ofiar handlu ludźmi poprzez wdrożenie specjalnego modułu w systemie zgłaszania przypadków przez operatorów numerów alarmowych.

- Warsztaty poświęcone tworzeniu interdyscyplinarnych i międzyinstytucjonalnych rozwiązań w zakresie ochrony dzieci z Ukrainy „Krajowe warsztaty w Warszawie poświęcone budowaniu potencjału: Drogi do bezpieczeństwa: Wielodyscyplinarne, międzyinstytucjonalne ścieżki ochrony dzieci z Ukrainy"

  Organizacja „Kids in Need of Defense" (KIND), przy wsparciu finansowym Fundacji Howarda G. Buffetta oraz we współpracy z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, zorganizowała wielodyscyplinarną, międzyinstytucjonalną inicjatywę mającą na celu skuteczne wdrażanie podejść wielodyscyplinarnych, a także zapewnienie pomocy prawnej i wsparcia w prowadzeniu spraw dotyczących dzieci, aby jak najlepiej wspierać dzieci będące ofiarami przestępstw związanych z konfliktami zbrojnymi. Warsztaty zostały przygotowane przede wszystkim z myślą o Straży Granicznej, której funkcjonariusze w swojej codziennej pracy najczęściej mają kontakt z ukraińskimi dziećmi przekraczającymi granicę.

- Warsztaty poświęcone kulturze Ameryki Łacińskiej: „Przemoc jako język władzy: Ameryka Łacińska bez filtra"[30]

  Podczas szkolenia, które odbyło się 30 września 2025 r. w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, przedstawiono kompleksowe podejście do tego zagadnienia, obejmujące decyzje rządowe, mechanizmy społeczne oraz codzienne relacje międzyludzkie w Ameryce Łacińskiej. Spotkanie łączyło dyskusję, analizę studiów przypadków oraz ćwiczenia praktyczne, umożliwiając głębsze zrozumienie tego, w jaki sposób przemoc przenika różne warstwy życia społecznego, oraz czynników przyczyniających się do jej utrwalania. Warsztaty pozwoliły również zrozumieć, dlaczego obywatele pochodzący z tej części świata mają ograniczone zaufanie do organów ścigania. Warsztaty poprowadzili przedstawiciele trzech ośrodków naukowych specjalizujących się w społeczeństwach Ameryki Łacińskiej.

Jeśli chodzi o działania dotyczące współpracy między organami krajowymi, miały miejsce dwa ważne wydarzenia.

Podczas spotkania dwóch wojewódzkich zespołów do spraw przeciwdziałania handlu ludźmi (z województw śląskiego i podlaskiego) omówiono wspólne działania mające na celu przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz zacieśnienie współpracy [31].

Ze względu na swoje położenie na granicy z Republiką Białorusi województwo podlaskie odgrywa kluczową rolę jako wschodnia brama do Polski i Unii Europejskiej, co sprawia, że jest to obszar szczególnie narażony na przestępstwa związane z handlem ludźmi. Służby mundurowe, organizacje pozarządowe oraz społeczność lokalna stanowią pierwszą linię obrony w wykrywaniu tego zjawiska, zwłaszcza w regionach przygranicznych.

W skład zespołów wchodzą przedstawiciele instytucji publicznych, organów ścigania oraz lokalnych organizacji pozarządowych. Ich głównymi celami są:

30 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, Przemoc jako język władzy: Ameryka Łacińska bez filtra. Warsztaty dla ekspertów do spraw przeciwdziałania handlowi ludźmi, dostęp: 18 maja 2026 r.

31 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, Spotkanie Dwóch Wojewódzkich Zespołów do Spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, dostęp: 19 maja 2026 r.

stworzenie regionalnej platformy służącej wymianie informacji i współpracy między podmiotami zaangażowanymi w walkę z handlem ludźmi, wsparcie i reintegracja ofiar oraz pobudzanie aktywności samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w tej dziedzinie. Celem tego spotkania była wymiana wiedzy między zespołami na temat specyfiki zwalczania handlu ludźmi oraz identyfikacji ofiar handlu ludźmi na danym obszarze.

Ponadto w listopadzie 2025 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji zorganizowało szczyt interesariuszy poświęcony ochronie dzieci w kontekście przeciwdziałania handlowi ludźmi. Wydarzenie to zostało zrealizowane przez organizację Kids in Need of Defense (KIND) przy wsparciu Fundacji Howarda G. Buffetta[32]. Spotkanie zgromadziło przedstawicieli instytucji rządowych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz organizacji międzynarodowych, takich jak IOM, UNHCR, UNICEF i Frontex, w celu stworzenia platformy służącej wymianie wiedzy i wzmocnieniu koordynacji działań w dziedzinie ochrony nieletnich, w szczególności przed handlem ludźmi. Celem było uzyskanie jasnego obrazu obecnie realizowanych projektów i form współpracy, a także zidentyfikowanie potencjalnych obszarów powielania działań oraz tych, które wymagają wzmożonego wsparcia.

Warto również wspomnieć, że w ramach Europejskiego Dnia Walki z Handlem Ludźmi zorganizowano ogólnokrajową serię wydarzeń edukacyjnych i profilaktycznych, koordynowanych przez zespoły wojewódzkie, policję i Straż Graniczną. Celem było podniesienie świadomości społecznej na temat handlu ludźmi poprzez działania prewencyjne. Do najważniejszych elementów tych działań należały konferencje, takie jak konferencja województwa podlaskiego „Świadomi – Bezpieczni – Wolni”[33] oraz konferencja województwa pomorskiego „Świadomość zagrożeń kluczem do bezpieczeństwa – zwalczanie handlu ludźmi”[34], podczas których wykłady ekspertów połączono z warsztatami i przedstawieniami teatralnymi. Szeroko wykorzystywano nowoczesne narzędzia edukacyjne, w tym „EscapeTruck”, gry planszowe, pokazy filmowe i spoty radiowe. Funkcjonariusze przeprowadzili setki spotkań w szkołach podstawowych i średnich, a także w akademiach i szkołach służb mundurowych, docierając do tysięcy uczniów. Kluczowym aspektem była ochrona grup szczególnie wrażliwych, realizowana poprzez szkolenia dla osób w kryzysie bezdomności, uchodźców oraz pracowników przedsiębiorstw zatrudniających cudzoziemców. W miastach takich jak Poznań i Rzeszów powstały „wioski profilaktyczne”, w których można było skorzystać z bezpośrednich konsultacji z ekspertami z Państwowej Inspekcji Pracy, Straży Granicznej oraz fundacji pomocowych. Przeprowadzono intensywne kampanie medialne i internetowe, obejmujące publikację artykułów, udostępnienie baz danych z danymi kontaktowymi instytucji udzielających wsparcia (takich jak Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi) oraz apele kuratorów oświaty skierowane do dyrektorów szkół. Szczególnie imponująca była kampania „Błękitne Serce” w powiecie jędrzejowskim, która obejmowała 41 wydarzeń z udziałem ponad 1 600 osób, liczne wizyty ekspertów, wystawy plakatów „Zatrudnieni w NieWolę” oraz dystrybucję materiałów edukacyjnych w wielu językach

Krajowy Mechanizm Referencyjny

W ramach zadań Grupy Roboczej ds. Wsparcia Ofiar Handlu Ludźmi, działającej w ramach Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, zgodnie z zaleceniem GRETA, w 2025 r. opracowano dokument zatytułowany „Katalog praw ofiar handlu ludźmi w prawie polskim”.

Katalog został opublikowany w sześciu językach: polskim, angielskim, rosyjskim, ukraińskim, hiszpańskim i rumuńskim. Struktura katalogu została zaprojektowana tak, aby była kompleksowa i praktyczna, stanowiąc użyteczne narzędzie dla służb, urzędów i organizacji pozarządowych, a przede wszystkim zapewniając dostęp do wyczerpujących informacji osobom, które są domniemanymi lub formalnie zidentyfikowanymi ofiarami handlu ludźmi[35].

32 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, KIND Summit: Wzmocnienie koordynacji i partnerstwa przeciwko handlowi dziećmi, dostęp: 19 maja 2026 r.

33 Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, Świadomi, więc bezpieczni – uczniowie podlaskich szkół na konferencji o handlu ludźmi, dostęp: 7 lipca 2026 r.

34 Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Europejski Dzień Walki z Handlem Ludźmi. 15 października 2025 r. zapraszamy na konferencję i debatę, dostęp: 7 lipca 2026 r.

35 Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi, Prawa ofiary handlu ludźmi, dostęp: 10 czerwca 2026 r.

Ochrona ofiar i udzielanie informacji

W 2025 r. istotnym elementem nowego Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi były planowane zmiany w polskim systemie prawnym, mające na celu wzmocnienie ochrony ofiar oraz skuteczniejsze ściganie sprawców. Do kluczowych środków legislacyjnych należą: wdrożenie Dyrektywy (UE) 2024/1712 zmieniającej Dyrektywę 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, a także prace nad stworzeniem kompleksowej ustawy o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, która w spójny i kompleksowy sposób ureguluje działania państwa w tej dziedzinie. Celem tych przepisów jest wzmocnienie ochrony ofiar handlu ludźmi oraz poprawa skuteczności ścigania sprawców poprzez reformy prawne i systemowe, w tym dostosowanie do zaktualizowanego prawodawstwa UE oraz opracowanie kompleksowych krajowych ram prawnych.

W 2025 r. przeprowadzono otwarty konkurs na realizację zadania publicznego mającego na celu wsparcie ofiar handlu ludźmi – prowadzenie Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla Ofiar Handlu Ludźmi (KCIK). Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji powierzył realizację wyżej wymienionego zadania dwóm organizacjom pozarządowym: La Strada – Fundacja przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz Fundacji Dialog. W 2025 r. budżet KCIK został zwiększony o 500 000 PLN, co oznacza, że dotacja na walkę z handlem ludźmi wzrosła z 1 500 000 PLN do 2 000 000 PLN rocznie[36].

Krajowe Centrum Interwencyjno-Konsultacyjne dla Ofiar Handlu Ludźmi to zadanie publiczne skierowane do polskich i zagranicznych ofiar handlu ludźmi, które powstało, aby pomagać ofiarom handlu ludźmi w Polsce. Do jego zadań należy identyfikacja ofiar handlu ludźmi, podejmowanie działań interwencyjnych, doradztwo profilaktyczne, doradztwo dla instytucji i organizacji oraz prowadzenie specjalistycznego schroniska dla ofiar. Pracownicy KCIK udzielają wsparcia nie tylko ofiarom handlu ludźmi, ale także ich bliskim, organizacjom i instytucjom zajmującym się zwalczaniem handlu ludźmi i pomocą ofiarom, a także osobom narażonym na ryzyko stania się ofiarami handlu ludźmi. Kluczowe znaczenie w udzielaniu pomocy ofiarom handlu ludźmi ma ich wstępna identyfikacja, którą w większości przypadków przeprowadzają organy ścigania. Po zidentyfikowaniu ofiary należy zapewnić jej bezpieczeństwo, odizolować ją od sprawców i umieścić w bezpiecznym miejscu. Jest to najważniejszy cel działań prowadzonych przez KCIK: kompleksowa pomoc ofiarom przestępstw, udzielana przez organizacje pozarządowe. Osoba korzystająca z pomocy może liczyć na pełne wsparcie, w tym bezpieczne zakwaterowanie, opiekę medyczną i psychologiczną oraz poradę prawną.

Działanie to jest realizowane co roku w ramach wdrażania Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi.

Współpraca z państwami trzecimi

W celu zacieśnienia współpracy dwustronnej w dniu 10 czerwca 2025 r. odbyło się spotkanie z przedstawicielami dyplomatycznymi krajów Ameryki Łacińskiej: Meksykańskich Stanów Zjednoczonych, Republiki Argentyńskiej, Republiki Kolumbii, Republiki Chile, Republiki Peru oraz Republiki Panamy. Coraz częstsze doniesienia ze służb konsularnych wyżej wymienionych krajów dotyczące nadużyć i przestępstw wobec cudzoziemców w Polsce – w tym przestępstw z nienawiści, przestępstw motywowanych pochodzeniem narodowym oraz zidentyfikowanych przypadków handlu ludźmi – zostały omówione z odpowiednimi instytucjami wraz z innymi kwestiami, takimi jak zatrudnianie cudzoziemców i naruszanie ich praw.

Ponadto 8 października 2025 r. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w Warszawie odbyło się szkolenie dla dyplomatów pt. „Podręcznik dla ambasad i misji dyplomatycznych dotyczący udzielania pomocy ofiarom handlu ludźmi i ich ochrony". Spotkanie, zorganizowane w ramach polskiej prezydencji w Radzie Państw Morza Bałtyckiego (*Council of the Baltic Sea States*, CBSS), poświęcone było praktycznemu zastosowaniu opracowanego przez tę organizację „Podręcznika".

Szkolenie zostało opracowane jako narzędzie dla dyplomatów, mające na celu pomoc w identyfikacji domniemanych ofiar handlu ludźmi oraz rozwijanie ich kompetencji, a jednocześnie podnoszenie świadomości na temat zagrożeń związanych z handlem

36 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, Podpisanie umowy na realizację zadania KCIK, dostęp: 20 maja 2026 r.

ludźmi. Podręcznik został opracowany jako narzędzie dla pracowników ambasad i misji dyplomatycznych, mające na celu zapobieganie handlowi ludźmi, identyfikowanie ofiar oraz udzielanie im wsparcia. Zawiera rozdziały poświęcone definicji handlu ludźmi, międzynarodowym ramom prawnym, ocenie ryzyka, ścieżkom udzielania pomocy oraz bezpiecznemu powrotowi. Podręcznik opiera się na podejściu skoncentrowanym na ofierze i prawach dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów handlu ludźmi związanych z płcią. W szkoleniu wzięli udział dyplomaci reprezentujący następujące kraje: Filipiny, Łotwę, Litwę, Kubę, Turcję, Peru, Brazylię, Danię, Meksyk, Kolumbię, Gwatemalę, Argentynę, Estonię, Niemcy, Finlandię, Islandię, Szwecję, Mołdawię, Ukrainę i Wenezuelę.

Inne działania w dziedzinie zwalczania handlu ludźmi

W 2025 roku w Polsce zorganizowano dwie ważne konferencje poświęcone kwestii handlu ludźmi.

W dniach 9–10 kwietnia 2025 r. na Stadionie Narodowym w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja zatytułowana „Razem przeciwko handlowi ludźmi w celu pracy przymusowej i wyzysku pracowniczego. Obecne działania i dalsze kierunki", zorganizowana w ramach polskiej prezydencji w Radzie Unii Europejskiej. Wydarzenie poświęcone było zwalczaniu handlu ludźmi w celu pracy przymusowej oraz zjawisku wyzysku pracowników, które nadal należą do najpilniejszych wyzwań w europejskiej i globalnej agendzie praw człowieka.

Konferencja stanowiła wyjątkową okazję do współpracy międzysektorowej oraz wspólnego wytyczenia kierunków przyszłych działań w zakresie przeciwdziałania pracy przymusowej i ochrony praw pracowników[37].

W dniu 18 września 2025 r. w Warszawie odbyła się międzynarodowa konferencja pt. „30 lat przeciwdziałania handlowi ludźmi w Europie i wspierania praw ofiar – jak skutecznie przeciwdziałać handlowi ludźmi i zapewnić osobom będącym jego ofiarami ochronę i wsparcie?". Została ona zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Radę Europy, La Strada Fundację przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu oraz La Strada International. Wydarzenie to miało szczególny charakter, ponieważ w 2025 roku przypadały dwie ważne rocznice: 20. rocznica podpisania Konwencji Rady Europy w sprawie działań przeciwko handlowi ludźmi oraz 30. rocznica powstania Fundacji La Strada Polska. Wydarzenie to stanowiło okazję do omówienia dotychczasowych osiągnięć w walce z handlem ludźmi, a także do sformułowania zaleceń na przyszłość – zwłaszcza w świetle współczesnych wyzwań, takich jak globalizacja, trwające konflikty zbrojne i kryzysy humanitarne, które to czynniki napędzają migrację i zwiększają ryzyko wyzysku.

Ponadto warto zauważyć, że – w ramach działań mających na celu wdrożenie Krajowego Planu Działań Przeciwko Handlowi Ludźmi – Departament Porządku Publicznego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji opracował i opublikował raport dotyczący sytuacji w zakresie handlu ludźmi w Polsce za rok 2024. Oprócz informacji ogólnych raport zawiera m.in. informacje o zmianach prawnych, działaniach zrealizowanych w 2024 r. oraz dane statystyczne. Dokument jest dostępny w Internecie (w języku polskim i angielskim)[38].

W wyniku całokształtu działań i środków podejmowanych w obszarze przeciwdziałania handlowi ludźmi Polska w 2025 r. pozostała w gronie najwyżej ocenianych państw w raporcie „Trafficking in Persons Report" (tzw. Tier 1) opublikowanym 29 września 2025 r. przez Departament Stanu USA. Oznacza to, że rząd Rzeczypospolitej Polskiej w pełni spełnia minimalne standardy w zakresie zwalczania handlu ludźmi określone w amerykańskiej ustawie Trafficking Victims Protection Act (TVPA)[39].

37 Polska prezydencja w Radzie Unii Europejskiej, Konferencja „Zwalczanie handlu ludźmi", dostęp: 20 maja 2026 r.
38 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, Handel ludźmi w Polsce. Raport 2024, dostęp: 20 maja 2026 r.
39 Portal o przeciwdziałaniu handlowi ludźmi, Polska utrzymuje najwyższą ocenę w raporcie TIP 2025, dostęp: 19 maja 2026 r.

12. Powroty i readmisja

W obszarze powrotów i readmisji zmiany dotyczyły kwestii przymusowych powrotów oraz innych działań w tym zakresie. W 2025 r. nie odnotowano istotnych zmian w obszarze (wspomaganych) dobrowolnych powrotów i reintegracji, detencji ani współpracy z państwami trzecimi pochodzenia i tranzytu w zakresie zarządzania powrotami i reintegracją.

Przymusowe powroty

Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[40] wprowadziła podstawę prawną do wydawania europejskiego dokumentu podróży uprawniającego cudzoziemca, który jest zobowiązany do powrotu lub podlega przekazaniu do państwa trzeciego na podstawie międzynarodowej umowy o przekazywaniu i przyjmowaniu osób, do opuszczenia Rzeczypospolitej Polskiej. Była to odpowiedź na wyzwania związane z identyfikacją cudzoziemców nieposiadających dokumentów, ponieważ zaobserwowano, że wydawanie europejskiego dokumentu podróży cudzoziemcom nieposiadającym dokumentów zwiększa skuteczność realizacji powrotów.

Kolejnym ważnym wydarzeniem w tej dziedzinie było to, że w związku ze wzrostem liczby powrotów oraz w celu zapewnienia większej skuteczności, humanitarnego charakteru i zrównoważonego charakteru tych powrotów, w czerwcu 2025 r. agencja Frontex umieściła obywateli Syrii na liście osób uprawnionych do pomocy w reintegracji, a następnie, w grudniu 2025 r., obywateli Afganistanu (jednak wyłącznie w przypadku powrotu dobrowolnego). Celem było zachęcenie obywateli Syrii i Afganistanu do dobrowolnego opuszczenia UE, umożliwiając im odbudowanie życia w kraju pochodzenia z poszanowaniem ich godności i praw podstawowych.

Inne zmiany dotyczące powrotów i readmisji

W celu rozwiązania problemów związanych z podstawą prawną wydawania decyzji o powrocie ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw[41] wprowadziła podstawę prawną wydawania decyzji o powrocie. Na tej podstawie można wydać decyzję o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu, jeżeli jego dane zostały wprowadzone do systemu SIS w celu odmowy wjazdu i pobytu, niezależnie od trybu prawnego, na podstawie którego cudzoziemiec przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zmiana ta ma na celu zwiększenie skuteczności procedur powrotowych oraz rozszerzenie katalogu podstaw prawnych wydawania decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu.

40 Ustawa z dnia 21 listopada 2025 r. o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz niektórych innych ustaw, dostęp: 5 maja 2026 r.
41 Ibidem

13. Migracja i rozwój

W 2025 r. nie odnotowano żadnych istotnych zmian w tej dziedzinie.

Załącznik

Załącznik a: statystyki krajowe

Dane przekazane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

1. Liczba zezwoleń na pracę wydanych w latach 2024 i 2025, według obywatelstwa.

Obywatelstwo	2024 r.	2025 r.	Zmiana w 2025 r. w porównaniu z 2024 r.
Kolumbia	37 987	37 337	−650
Filipiny	37 988	29 576	−8 412
Indie	33 928	29 524	−4 404
Nepal	31 553	18 805	−12 748
Uzbekistan	26 073	18 269	−7 804
Indonezja	14 071	13 502	−569
Zimbabwe	8 348	10 057	1 709
Bangladesz	17 580	8 906	−8 674
Kazachstan	11 155	8 622	−2 533
Turkmenistan	10 173	6 990	−3 183
Inne	94 085	69 937	−24 148
Razem	322 941	251 525	−71 416

2. Liczba oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi wpisanych do ewidencji w latach 2024 i 2025, według obywatelstwa.

Obywatelstwo	2024 r.	2025 r.	Zmiana w 2025 r. w porównaniu z 2024 r.
Białoruś	170 084	125 026	−45 058
Ukraina	136 207	108 855	−27 352
Gruzja*	76 671	56 497	−20 174
Mołdawia	39 423	34 786	−4 637
Armenia	5 803	2 930	−2 873
Razem	428 188	328 094	−100 094

* od 1 grudnia 2025 r. Gruzja jest wyłączona z tej procedury

3. Liczba zgłoszeń dotyczących zatrudnienia obywateli Ukrainy w latach 2024 i 2025, w podziale na miesiące.

Miesiąc	2024 r.	2025 r.	Zmiana w 2025 r. w porównaniu z 2024 r.
Styczeń	105 512	94 314	−11 198
Luty	78 662	69 459	−9 203
Marzec	88 251	79 239	−9 012
Kwiecień	79 299	78 565	−734
Maj	75 026	79 970	4 944

Miesiąc	2024 r.	2025 r.	Zmiana w 2025 r. w porównaniu z 2024 r.
Czerwiec	79 931	89 655	9 724
Lipiec	110 950	94 974	–15 976
Sierpień	74 289	77 152	2 863
Wrzesień	84 361	101 731	17 370
Październik	93 995	116 060	22 065
Listopad	76 500	85 309	8 809
Grudzień	61 096	68 068	6 972
Ogółem	1 007 872	1 034 496	26 624

Dane przekazane przez Straż Graniczną dotyczące handlu ludźmi

W 2025 r. Straż Graniczna zidentyfikowała 52 domniemane ofiary handlu ludźmi:

- 43 obywateli Kolumbii: praca przymusowa
- 6 obywateli Argentyny: praca przymusowa
- 2 obywateli Wenezueli: praca przymusowa
- 1 obywatel Rzeczypospolitej Polskiej: wykorzystywanie seksualne

Dane przekazane przez Urząd do Spraw Cudzoziemców dotyczące handlu ludźmi

W 2025 r. w ramach instytucjonalnego wsparcia dla ofiar handlu ludźmi wydano 64 zaświadczenia potwierdzające status ofiary oraz przyznano 37 zezwoleń na pobyt czasowy (na podstawie art. 176 ustawy o cudzoziemcach). Obywatele Kolumbii stanowili największą grupę w ramach tych postępowań, otrzymując 51 zaświadczeń i 21 zezwoleń na pobyt (łącznie 72 czynności administracyjne). Znaczącą liczbę przypadków odnotowano również wśród obywateli Argentyny (6 zaświadczeń i 6 zezwoleń na pobyt) oraz Wenezueli (4 zaświadczenia i 7 zezwoleń na pobyt). Wśród innych narodowości zarejestrowanych w 2025 r. znaleźli się obywatele Bułgarii (3 zaświadczenia), a także osoby z Mauritiusa, Meksyku i Rosji, którym przyznano po jednym zezwoleniu na pobyt czasowy.

Obywatelstwo	Zaświadczenia o byciu ofiarą handlu ludźmi	Czasowe zezwolenia na pobyt dla ofiar handlu ludźmi	Razem
ARGENTYNA	6	6	12
BUŁGARIA	3	0	3
KOLUMBIA	51	21	72
MAURITIUS	0	1	1
MEKSYK	0	1	1
ROSJA	0	1	1
WENEZUELA	4	7	11
Razem	64	37	101